

**VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
„LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”**

2017. GADA PĀRSKATS

(13. finanšu gads)

**SAGATAVOTS SASKAŅĀ AR ES APSTIPRINĀTAJIEM STARPTAUTISKAJIEM FINANŠU
PĀRSKATU STANDARTIEM**

UN NEATKARĪGU REVIDENTU ZIŅOJUMS

Rīga, 2018

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

SATURS

Informācija par Plānu	3
Līdzekļu pārvaldītāja ziņojums	4
Paziņojums par līdzekļu pārvaldītāja vadības atbildību	7
Turētājbankas ziņojums	8
Finanšu pārskati:	
<i>Aktīvu un saistību pārskats</i>	9
<i>Ienākumu un izdevumu pārskats</i>	10
<i>Neto aktīvu kustības pārskats</i>	11
<i>Naudas plūsmas pārskats</i>	12
<i>Pielikumi finanšu pārskatiem</i>	13
Revidentu ziņojums	37

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Informācija par Plānu

ieguldījumu plāna nosaukums	Luminor (D) Aktīvais ieguldījumu plāns (iepriekšējais nosaukums - DNB Aktīvais ieguldījumu plāns (turpmāk – Plāns))
Juridiskais statuss	Plāns ir izveidots saskaņā ar “Valsts fondēto pensiju likumu”
Līdzekļu pārvaldītāja nosaukums	Luminor Asset Management IPAS (iepriekšējais nosaukums - IPAS DNB Asset Management) (turpmāk – Sabiedrība vai Līdzekļu pārvaldītājs)
Līdzekļu pārvaldītāja juridiskā adrese un tā izpildinstitūcijas atrašanās vieta	Skanstes iela 12 Rīga, LV–1013 Latvija
Līdzekļu pārvaldītāja reģistrācijas datums	2004. gada 10. septembrī
Līdzekļu pārvaldītāja reģistrācijas numurs	40003699053
Licences valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldīšanai izsniegšanas datums	2004. gada 17. decembrī
Licences valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldīšanai numurs	06.03.07. 241/489
Līdzekļu pārvaldītāja valdes locekļi, to ieņemamie amati	Armands Ločmelis – Valdes priekšsēdētājs Olga Alksne – Valdes locekle Tarass Buka – Valdes loceklis
Plāna pārvaldnieks, tā ieņemamais amats un ar Plāna pārvaldi saistītās tiesības un pienākumi:	Tarass Buka – Valdes loceklis, Plāna pārvaldnieks rīkojas ar Plāna līdzekļiem saskaņā ar Plāna prospektu
Turētājbanka	Luminor Bank AS (iepriekšējais nosaukums - AS DNB banka)
Pārskata periods	2017. gada 1. janvāris – 2017. gada 31. decembris
Revidenta un atbildīgā zvērinātā revidenta vārds un adrese	Ernst & Young Baltic SIA Komerccabiedrības licence Nr. 17 Muitas iela 1A Rīga LV–1010 Latvija Atbildīgā zvērinātā revidente: Iveta Vimba LR zvērinātā revidente Sertifikāts Nr. 153

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Līdzekļu pārvaldītāja ziņojums

Plāna līdzekļu pārvaldīšanas raksturojošo rādītāju kvalitatīvs novērtējums

Plāna neto aktīvu vērtība pārskata gada beigās bija 103,2 milj. EUR. Pārskata gada laikā Plāna neto aktīvi ir pieauguši par 18,4% jeb 16,0 milj. EUR. Savukārt Plāna dalībnieku skaits bija 33530, palielinoties par 271 dalībnieku jeb par 0,8%. Aktīvi uz vienu Plāna dalībnieku gada beigās sasniedza 3076 EUR.

Plāna daļas vērtība pārskata gada laikā palielinājās par 3,84%, no 2,271 EUR līdz 2,359 EUR.

Ieguldījumu politika un portfeļa struktūra

Plāns īsteno dinamisku ieguldījumu stratēģiju. Nozīmīga līdzekļu daļa (līdz 50%) tiek ieguldīta akciju tirgū, kurā līdzekļu vērtības pieauguma iespēja ilgtermiņā ir lielāka, bet arī risks – augstāks.

Pārskata gada laikā Plāna struktūrā samazinājās valsts obligāciju īpatsvars, no 48,4% gada sākumā līdz 44,1% gada beigās, kā arī termiņnoguldījumu īpatsvars – no 3,4% līdz 1,6%. Obligāciju fondu īpatsvars palielinājās no 3,1% līdz 6,2%, un korporatīvo obligāciju īpatsvars – no 3,2% līdz 4,9% no Plāna aktīviem. Plāna ieguldījumu vidējais termiņš līdz dzēšanai pārskata gada laikā nedaudz palielinājās no 3,9 līdz 4,1 gadiem.

Ieguldījumu īpatsvars akciju instrumentos tika palielināts no 32,7% līdz 40,1%, saglabājot augstāku ieguldījumu īpatsvaru attīstīto valstu akciju tirgos. Salīdzinājumam – Plāna prospektā paredzētais maksimālais īpatsvars ieguldījumiem akcijās ir 50%. Lai arī akciju cenas straujāk svārstās, to atdeve ilgākā laikā sagaidāma augstāka nekā fiksēta ienākuma vērtspapīriem. Lai sasniegtu lielāku atdevi Plāna dalībniekiem, Plāna aktīvus vidēji 40% apmērā ir plānots ieguldīt akcijās un akciju fondos.

Plāna ienesīgums un situācija finanšu un kapitāla tirgū

Plāns pārskata gadā uzrādīja ienesīgumu 3,84%. Plāna sniegumu noteica akciju cenu pieaugums, īpaši plāna ieguldījumi attīstības valstu akciju fondos. Plāna 5 gadu ienesīgums (4,05%) un 10 gadu ienesīgums (3,93%) ir otrais augstākais rezultāts aktīvās kategorijas pensiju 2. līmeņa plānu vidū. Vērtējot ieguldījumu plānu ienesīguma rādītājus, jāņem vērā, ka tie ir svārstīgi, tādēļ objektīvi salīdzināmi tikai ilgākā laika posmā.

Pasaules galveno centrālo banku darbības 2017. gadā vislabāk var raksturot kā pakāpenisku monetārās politikas normalizāciju, t.i. centrālo banku procentu likmju paaugstināšanu un mazāku aktivitāti obligāciju tirgos.

ASV Federālo rezervju sistēma (FRS) 2017. gada laikā cēla bāzes likmes koridoru trīs reizes, katru reizi par 25 bp, no 0,50%-0,75% gada sākumā līdz 1,25%-1,50% gada beigās. FRS oktobrī uzsāka samazināt savu bilanci un 12 mēnešu laikā plāno pakāpeniski paātrināt samazinājuma tempu.

Eiropas centrālā banka (ECB) 2017. gada laikā nemainīja savas procentu likmes, vēl joprojām turot procentu likmi par banku noguldījumiem negatīvu, bet sākot ar 2017. gada aprīli līdz gada beigām izpirka obligācijas samazinātā apmērā (EUR 60 mljrd. mēnesī salīdzinot ar EUR 80 mljrd. iepriekš). Oktobrī ECB paziņoja, ka laika periodā no 2018. janvāra līdz septembra beigām obligāciju izpiršanas apjomi būs vēl zemāki – EUR 30 mljrd. mēnesī.

Eiropas inflācija vēl joprojām ir zemāka nekā ECB mērķa līmenis (2%). Gada laikā Eiropas pamatinflācija, kas ņem vērā energoresursu un pārtikas cenas, nemainījās: gan 2017. gada decembrī, gan 2016. gada decembrī tās līmenis bija 0,9%. Savukārt, kopējā inflācija gada laikā pieauga no 1,1% līdz 1,4%.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Līdzekļu pārvaldītāja ziņojums (turpinājums)

Plāna ienesīgums un situācija finanšu un kapitāla tirgū (turpinājums)

Gada laikā ASV pamatinflācija samazinājās no 2,2% līdz 1,8%, bet kopējā ASV inflācija bija nemainīga (2,1%), kaut vai februārī tās spiediens īslaicīgi pieauga līdz 2,7%.

2017. gada laikā naftas cena pieauga par 17,7% (3,3% eiro izteiksmē) līdz USD 66,87 ASV dolāru par barelu. 2017. gadā OPEC un ne-OPEC naftas ieguvēju valstis divas reizes pagarināja vienošanos par naftas ieguves apjomu samazināšanu: pirmo reizi līdz 2018. gada martam un otro reizi – līdz 2018. gada beigām.

Gada laikā eiro pieauga pret ASV dolāru par 14,2%, no 1,05 līdz 1,20 ASV dolāriem par eiro. Euro nostiprināšanos veicināja tirgus dalībnieku gaidas par labākām Eiropas ekonomikas perspektīvām.

Par spīti augstākām naftas cenām, gada laikā Norvēģijas kronas vērtība pret eiro samazinājās, un eiro kurss (eiro cena kronās) sasniedza atzīmi 9,84 kronu (9,09 kronu gada sākumā). Gada laikā eiro vērtība kronas izteiksmē pieauga par 8,3%.

Pārskata gads bija labvēlīgs akciju tirgiem, kur turpinājās pozitīvas vēsmas. Gada laikā attīstīto tirgu akcijas pieauga par 5,4% (eiro izteiksmē), bet attīstības tirgu akcijas uzšāva uz augšu par 17,9% (eiro izteiksmē).

Procentu likmes gada laikā bija svārstīgas, tomēr kopumā bija vērojama neliela augšupejoša tendence.

Euro etalona procentu likme – Vācijas valsts 10 gadu obligāciju likme – gada beigās bija 0,43% salīdzinot ar 0,21% gada sākumā. Francijas, kas ir Eirozonas otra lielākā ekonomika, 10 gadu obligāciju likme arī pieauga, no 0,69% gada sākumā līdz 0,79% gada beigās. Garāka termiņa naudas cena eiro valūtā, ko atspoguļo 10 gadu eiro IRS likme, gada laikā pieauga no 0,66% līdz 0,89%.

ASV valsts 10 gadu obligāciju likme gada laikā būtiski nemainījās (2,41% gada beigās salīdzinot ar 2,45% gada sākumā). Jāatzīmē, ka, FRS ceļot īstermiņa likmes, gada laikā būtiski saruka starpība starp ASV garāka termiņa likmēm un īstermiņa likmēm – 30 gadu un 2 gadu likmju starpība samazinājās no 187 bp līdz 85 bp.

Pretstatā svārstīgām garāka termiņa likmēm, eiro naudas tirgus likmes gada laikā būtiski nemainījās – indekss EURIBOR 3 mēnešiem gada beigās bija -0,33% (-0,32% gada sākumā), bet indekss EURIBOR 12 mēnešiem ceturkšņa laikā samazinājās par 11 bāzes punktiem līdz -0,19% (-0,08% gada sākumā).

Latvijas kredītrisku vērtējums ceturkšņa laikā turpināja uzlaboties. Latvijas 5 gadu kredītriska rādītājs CDS gada beigās bija 43bp līmenī (59bp – gada sākumā). Savukārt, Lietuvas 5 gadu kredītriska rādītājs CDS sasniedza 50bp līmenī (59bp – ceturkšņa sākumā).

Gada laikā Latvijas un Lietuvas valsts obligāciju ienesīgumi nedaudz samazinājās. Piemēram, Latvijas valsts 2024. gada eiroobligācijas ienesīgums samazinājās no 0,50% līdz 0,18%, bet Lietuvas līdzīga termiņa eiroobligācijai – no 0,43% līdz 0,18%.

2017. gada pēdējā ceturksnī Baltijas korporatīvo obligāciju tirgum pievienojās jauns emitents – Latvijas valsts attīstības finanšu institūcija ALTUM ar EUR 20 milj. “zaļo” obligāciju emisiju. ALTUM kļuva par otro korporatīvo emitentu, kas 2017. gadā ienāca obligāciju tirgū – jūlijā Lietuvas elektroenerģētikas uzņēmums Lietuvas Energija piedāvāja investoriem savas eiroobligācijas.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Līdzekļu pārvaldītāja ziņojums (turpinājums)

Administratīvie izdevumi

Izmaksas, kas pārskata gadā tika segtas no Plāna aktīviem, bija maksājuma par pārvaldīšanu pastāvīgā daļa 1,00% gadā no Plāna neto aktīvu vidējās vērtības un maksājuma par pārvaldīšanu mainīgā daļa līdz 1,00% gadā. Maksājuma mainīgā daļa ir atlīdzība Līdzekļu pārvaldītājam par Plāna darbības rezultātu, un tās apmērs ir atkarīgs no Plāna ienesīguma. Kopējie ikgadējie maksājumi par Plāna pārvaldi pārskata gadā nedrīkstēja pārsniegt 2,00% gadā no Plāna neto aktīvu vidējās vērtības.

No maksājuma pastāvīgā daļas atlīdzība līdzekļu pārvaldītājam bija 0,87% gadā, un atlīdzība turētājbankai bija 0,13% gadā. Maksājuma pastāvīgā daļa tiek aprēķināta ik dienu, uzkrāta mēneša laikā un izmaksāta no Plāna līdzekļiem pēc kārtējā kalendārā mēneša beigām. Maksājuma mainīgā daļa tiek aprēķināta ik dienu, uzkrāta gada laikā un izmaksāta no Plāna līdzekļiem pēc kārtējā kalendārā gada beigām.

Pārskata gadā no Plāna aktīviem tika segtas atlīdzības par pārvaldīšanu: pastāvīgā daļa 950 680 EUR apmērā, no tās atlīdzība līdzekļu pārvaldītājam sastādīja 827 092 EUR, savukārt atlīdzība turētājbankai – 123 588 EUR. Tāpat kopš pārskata gada sākuma līdz pārskata gada beigām tika uzkrāta un izmaksāta atlīdzības par pārvaldīšanu mainīgā daļa 286 841 EUR apmērā.

Informācija par notikumiem kopš pārskata perioda beigām līdz pārskata apstiprināšanas dienai

Laika periodā no pārskata perioda pēdējās dienas līdz pārskata apstiprināšanas dienai nav bijis ievērojamu notikumu, kas būtiski ietekmētu Plāna darbības rezultātus pārskata periodā.

Turpmākās Plāna attīstības prognozes

Sākot ar 2018. gada 1. janvāri, Plāna pārvaldīšanas atlīdzības pastāvīgā daļa tika samazināta līdz 0,80% (iepriekš 1,0%) gadā no Plāna neto aktīvu vidējās vērtības, no kuras 0,70% (iepriekš 0,87%) ir atlīdzība Līdzekļu pārvaldītājam un 0,10% (iepriekš 0,13%) ir atlīdzība Turētājbankai. Savukārt, pārvaldīšanas atlīdzības mainīgā daļa tika samazināta līdz 0,50% (iepriekš 1,0%) gadā no Plāna neto aktīvu vidējās vērtības.

Tiek prognozēts, ka 2018. gadā aktīvu pieauguma temps būs līdzīgs 2017. gada aktīvu pieaugumam, tāpēc ka iemaksas pensiju 2. līmenī tā pat kā līdz šim arī 2018. gadā ir noteiktas 6% apjomā no bruto algas.

Tiek sagaidīts, ka 2018. gadā norises pasaules akciju tirgos turpinās ievērojami ietekmēt Plāna rezultātus, ņemot vērā Plāna ieguldījumu īpatsvaru akciju tirgos un akciju tirgu svārstīgumu. Plāna ieguldījumi kvalitatīvās obligācijās turpinās nodrošināt stabilu procentu ienākumu plūsmu, bet obligāciju portfeļa vērtības kāpuma potenciāls ir ierobežots joprojām zemo procentu likmju dēļ.

Akcijās plānots ieguldīt 30-50% no Plāna aktīviem, nodrošinot pēc iespējas lielāku ieguldījumu diversifikāciju gan ģeogrāfiskajā, gan ekonomisko nozaru sadalījumā, kas saskan ar Plāna prospektā paredzēto maksimālo ieguldījumu akcijās īpatsvaru (50%).

Plāna līdzekļus paredzēts ieguldīt, dodot priekšroku vidēja un gara termiņa Baltijas un Eiropas valstu un korporatīvajām obligācijām, kā arī obligāciju fondiem, tajā skaitā arī augsta ienesīguma fondiem, lai nodrošinātu ieguldījumu diversifikāciju. Ieguldījumu vidējo termiņu līdz dzēšanai paredzēts uzturēt 3-5 gadu diapazonā.

Armānds Ločmelis
Valdes priekšsēdētājs

Tarass Buka
Valdes loceklis,
Plāna pārvaldnieks

Rīgā, 2018. gada 28. februārī

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Paziņojums par līdzekļu pārvaldītāja vadības atbildību

Ieguldījumu pārvaldes akciju sabiedrības Luminor Asset Management IPAS vadība (turpmāk – vadība) ir atbildīga par ieguldījumu plāna "Luminor (D) Aktīvais ieguldījumu plāns" finanšu pārskatu sagatavošanu atbilstoši Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām, kas nosaka, ka ieguldījumu plāna finanšu pārskati tiek sagatavoti saskaņā ar Starptautisko grāmatvedības standartu padomes izdotajiem Starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem (SFPS).

Finanšu pārskati, kas atspoguļoti no 10. līdz 36. lappusei, sniedz patiesu priekšstatu par ieguldījumu plāna finansiālo stāvokli 2017. gada 31. decembrī, tā 2017. gada darbības rezultātiem un naudas plūsmu.

Sabiedrības vadība ir atbildīga par atbilstošas uzskaites sistēmas nodrošināšanu, ieguldījumu plāna aktīvu saglabāšanu, kā arī par krāpšanas un citu ieguldījumu plānā izdarītu pārkāpumu atklāšanu un novēršanu.

Iepriekš minētie finanšu pārskati ir sagatavoti saskaņā ar Starptautisko grāmatvedības standartu padomes izdotajiem SFPS.

Finanšu pārskatu sagatavošanas gaitā vadības pieņemtie lēmumi un izdarītie novērtējumi ir bijuši piesardzīgi un pamatoti.

Armānds Ločmelis
Valdes priekšsēdētājs

Tarass Buka
Valdes loceklis,
Plāna pārvaldnieks

Rīgā, 2018. gada 28. februārī

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Nr. CA 22-01/3

Rīgā 2018. gada 1. februārī

Turētājbankas ziņojums par laika periodu
no 2017. gada 1. janvāra līdz 2017. gada 31. decembrim

Saskaņā ar Valsts fondēto pensiju likumu, ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likumu un 2005. gada 11. janvārī noslēgto Turētājbankas līgumu (turpmāk – Turētājbankas līgums) Luminor Bank AS (reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajā komercreģistrā; vienotais reģistrācijas numurs: 40003024725; juridiskā adrese: Rīgā, Skanstes ielā 12, LV-1013) (turpmāk – Turētājbanka) veic Luminor Asset Management IPAS (reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajā komercreģistrā; vienotais reģistrācijas numurs: 40003699053; juridiskā adrese: Rīgā, Skanstes ielā 12, LV-1013) (turpmāk – Sabiedrība) pārvaldītā ieguldījumu plāna “Luminor (D) Aktīvais ieguldījumu plāns” (turpmāk – Plāns) turētājbankas pienākumus.

2017. gada 1. oktobrī AS DNB bankai tika pievienota Nordea Bank AB Latvijas filiāle kā rezultātā tika veikti Turētājbankas līguma grozījumi un mainīts Sabiedrības un Bankas nosaukums.

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem un Turētājbankas līgumu Turētājbankas galvenie pienākumi ir sekojoši:

- nodrošināt nepieciešamo Plāna kontu atvēršanu un veikt tajos ieskaitīto Plāna līdzekļu glabāšanu atbilstoši normatīvo aktu un Turētājbankas līguma noteikumiem;
- veikt operācijas ar Plāna līdzekļiem uz atbilstoša Sabiedrības rīkojuma pamata, iepriekš pārliecinoties par minētā rīkojuma atbilstību normatīvo aktu prasībām;
- sekot, lai Sabiedrības veiktās Plāna vērtības un Plāna daļas vērtības noteikšana notiktu saskaņā ar normatīvo aktu prasībām.

Turētājbanka un Sabiedrība ir solidāri atbildīgas par Plānam nodarītajiem zaudējumiem, ja Turētājbanka ir devusi piekrišanu darījumam, kas neatbilst normatīvo aktu prasībām, vai nav iesniegusi pretenziju par noteikto prasību pārkāpumu.

Turētājbankai ir pienākums pilnā apmērā atlīdzināt Plāna dalībniekiem un Sabiedrībai zaudējumus, kas nodarīti, ja Turētājbanka ar nolūku vai aiz neuzmanības pārkāpusi normatīvos aktus vai Turētājbankas līgumu.

Ņemot vērā Turētājbankas rīcībā esošās ziņas, ko sniegusi Sabiedrība, Turētājbanka uzskata, ka:

1. Plāna līdzekļi tiek glabāti atbilstoši Valsts fondēto pensiju likuma prasībām;
2. Plāna vērtības aprēķins atbilst Valsts fondēto pensiju likumā, Plāna prospektā un Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldīšanas pārskatu sagatavošanas noteikumos noteiktajai kārtībai;
3. Sabiedrības rīkojumi par darījumiem ar Plāna līdzekļiem atbilst Valsts fondēto pensiju likuma, 2005. gada 16. februārī starp Valsts sociālas apdrošināšanas aģentūru un Sabiedrību noslēgtā līguma par valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldīšanu, Plāna prospekta un Turētājbankas līguma prasībām.

Kerli Gabrilovica
Luminor Bank AS valdes priekšsēdētāja

Jānis Buks
Luminor Bank AS valdes loceklis

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Finanšu pārskati:

Aktīvu un saistību pārskats

	Piezīme	31.12.2017 EUR	31.12.2016 EUR
<u>Aktīvi</u>			
Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā	4	98 844 134	76 853 367
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	5	1 629 647	2 966 884
Debitoru parādi	6	5 940	6 512
Prasības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm	7	3 056 672	7 802 407
KOPĀ AKTĪVI		103 536 393	87 629 170
<u>Saistības</u>			
Uzkrātie izdevumi	8	(373 894)	(486 889)
KOPĀ SAISTĪBAS		(373 894)	(486 889)
<u>NETO AKTĪVI</u>		103 162 499	87 142 281

Pielikumi no 13. līdz 36. lapai ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

Armānds Ločmelis
Valdes priekšsēdētājs

Tarass Buka
Valdes loceklis,
Plāna pārvaldnieks

Rīgā, 2018. gada 28. februārī

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Ienākumu un izdevumu pārskats

	Piezīme	2017 EUR	2016 EUR
<u>Ienākumi</u>			
Procentu ienākumi par prasībām pret kredītiestādēm		32 331	12 638
Procentu ienākumi par parāda vērtspapīriem		1 068 693	1 193 873
Ienākumi no dividendēm		33 338	33 205
Realizētais ieguldījumu vērtības pieaugums/ (samazinājums)	10	382 153	(465 221)
Nerealizētais ieguldījumu vērtības pieaugums/ (samazinājums)	11	3 252 270	2 025 804
Pārējie ienākumi	12	3 627	44 810
Kopā ienākumi		4 772 412	2 845 109
<u>Izdevumi</u>			
Atlīdzība Līdzekļu pārvaldītājam	14	(1 113 933)	(1 108 010)
Atlīdzība Turētājbankai	14	(123 588)	(103 754)
Pārējie ieguldījumu plāna pārvaldes izdevumi	13	(624)	(9 944)
Kopā izdevumi		(1 238 145)	(1 221 708)
<u>Ieguldījumu rezultātā gūtais neto aktīvu pieaugums</u>		3 534 267	1 623 401

Pielikumi no 13. līdz 36. lapai ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

Armānds Ločmelis
Valdes priekšsēdētājs

Tarass Buka
Valdes loceklis,
Plāna pārvaldnieks

Rīgā, 2018. gada 28. februārī

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Neto aktīvu kustības pārskats

	2017 EUR	2016 EUR
Neto aktīvi pārskata perioda sākumā	87 142 281	75 972 114
No Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras saņemtās naudas summas	27 373 870	20 278 757
Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai izmaksātās un izmaksājamās naudas summas	(14 887 919)	(10 731 991)
Neto aktīvu pieaugums no darījumiem ar Plāna daļām	<u>12 485 951</u>	<u>9 546 766</u>
ieguldījumu rezultātā gūtais neto aktīvu pieaugums/(samazinājums)	3 534 267	1 623 401
Neto aktīvu pieaugums pārskata periodā	<u>16 020 218</u>	<u>11 170 167</u>
Neto aktīvi pārskata perioda beigās	<u>103 162 499</u>	<u>87 142 281</u>
ieguldījumu plāna daļu skaits pārskata perioda sākumā	38 364 234	34 064 145
ieguldījumu plāna daļu skaits pārskata perioda beigās	43 736 215	38 364 234
Neto aktīvi uz vienu ieguldījumu plāna daļu pārskata perioda sākumā	2.271446	2.230266
Neto aktīvi uz vienu ieguldījumu plāna daļu pārskata perioda beigās	2.358743	2.271446

Pielikumi no 13. līdz 36. lapai ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

Armands Ločmelis
Valdes priekšsēdētājs

Tarass Buka
Valdes loceklis,
Plāna pārvaldnieks

Rīgā, 2018. gada 28. februārī

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Naudas plūsmas pārskats

	2017	2016
	EUR	EUR
Naudas plūsma no pamatdarbības		
Saņemtie procentu ienākumi	1 250 808	1 417 097
Saņemtas dividendes	33 910	32 430
Vērtspapīru pirkšana	(31 386 344)	(14 699 755)
Vērtspapīru pārdošana	13 125 805	11 513 797
Termiņnoguldījumu izvietošana	(1 709 150)	(2 950 110)
Termiņnoguldījumu atgriešana	2 834 151	588 219
Ieguldījumu pārvaldīšanas izdevumi	(1 368 214)	(1 227 368)
Naudas un tās ekvivalentu pieaugums/(samazinājums) no pamatdarbības	(17 219 034)	(5 325 690)
Naudas plūsma no finansēšanas darbības		
No Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras saņemtās naudas summas	27 373 870	20 278 757
Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai izmaksātās naudas summas	(14 887 919)	(10 731 991)
Naudas un tās ekvivalentu pieaugums/(samazinājums) no finansēšanas darbības	12 485 951	9 546 766
Neto naudas un tās ekvivalentu pieaugums/(samazinājums) pārskata periodā		
Ārvalstu valūtas kursu izmaiņu ietekme uz naudu un tās ekvivalentiem	(4 733 083)	4 221 076
Ārvalstu valūtas kursu izmaiņu ietekme uz naudu un tās ekvivalentiem	(12 652)	(108)
Nauda un tās ekvivalenti pārskata gada sākumā	7 802 407	3 581 439
Nauda un tās ekvivalenti pārskata gada beigās	3 056 672	7 802 407

Pielikumi no 13. līdz 36. lapai ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

 Armānds Ločmelis
 Valdes priekšsēdētājs

 Tarass Buka
 Valdes loceklis,
 Plāna pārvaldnieks

Rīgā, 2018. gada 28. februārī

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem

1. Vispārīgā informācija

1.1 Informācija par ieguldījumu plānu

Ieguldījumu plāns "Luminor (D) Aktīvais ieguldījumu plāns" reģistrēts Finanšu un kapitāla tirgus komisijā 2005. gada 16. februārī un darbojas saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu. Plāns pārvalda pensiju 2. līmeņa jeb valsts fondēto pensijas shēmas līdzekļus.

Ieguldījumu plāna mērķis ir nodrošināt ieguldījuma vērtības palielinājumu ilgtermiņā ar aktīvu ieguldījumu stratēģiju, kas paredz ieguldīt līdz 50% no ieguldījumu plāna līdzekļiem kapitāla vērtspapīros un citos riska ziņā tiem pielīdzināmos finanšu instrumentos (ieguldījumu fondos, kas veic ieguldījumus kapitāla vērtspapīros, riska kapitāla tirgū un alternatīvo ieguldījumu fondos).

Ieguldījumu plāna līdzekļi tiek ieguldīti valsts, pašvaldību un komercsabiedrību emitētos parāda vērtspapīros (obligācijās un parādzīmēs), ieguldījumu fondos, kas veic ieguldījumus parāda vērtspapīros, termiņnoguldījumos kredītiestādēs, kā arī kapitāla vērtspapīros un citos riska ziņā tiem pielīdzināmos finanšu instrumentos.

Ieguldījumu plāns nav juridiska persona un tas nav emitējis pašu kapitāla akcijas vai daļas. Ieguldījumu plāna dzēšamās daļas netiek kotētas biržā un publiski tirgotas.

Ieguldījumu plānu pārvalda ieguldījumu pārvaldes akciju sabiedrība Luminor Asset Management IPAS (turpmāk – Sabiedrība vai Līdzekļu pārvaldītājs). Sabiedrība ir reģistrēta Latvijas Republikā 2004. gada 10. septembrī un darbojas saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu.

Sabiedrības juridiskā adrese ir Skanstes iela 12, Rīga, LV–1013 Latvija.

Sabiedrība pārvalda arī divus citus valsts fondēto pensiju shēmas ieguldījumu plānus: Luminor (D) Konservatīvais ieguldījumu plāns (iepriekšējais nosaukums - DNB Konservatīvais ieguldījumu plāns) un Luminor Sabalansētais ieguldījumu plāns (iepriekšējais nosaukums - DNB Sabalansētais ieguldījumu plāns)

Finanšu pārskatus ir apstiprinājusi Sabiedrības vadība.

1.2 Pensiju sistēma Latvijā

Šis apraksts ir sniegts vispārīgas informācijas nolūkos. Pilnīgu informāciju dalībnieki var iegūt Plāna Prospektā un likumdošanas aktos.

Latvijā ir izveidota trīs līmeņu pensiju sistēma. Sistēma apvieno katra personīgās intereses pensiju apdrošināšanā ar paaudžu solidaritātes principu.

Pensiju 1. līmenis – valsts obligātā nefondētā jeb neuzkrājošā pensiju shēma, kurā iesaistās visi sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēji. Tas ir balstīts uz paaudžu un dzimumu solidaritātes principa, ka iedzīvotāju maksājumi vecuma pensijām netiek uzkrāti kā ilgtermiņa ieguldījumi, bet izlietoti, lai izmaksātu vecuma pensijas esošajai pensionāru paaudzei. Pensiju sistēmas 1. līmenis tika ieviests 1996. gada 1. janvārī, un tā dalībnieki ir visi iedzīvotāji, kas ir veikuši sociālā nodokļa iemaksas. Pensiju sistēmas 1. līmenis nodrošina ar vecuma pensiju visus, kam darba stāžs sasniedz 15 gadus. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (turpmāk – VSAA) aprēķina un izmaksā 1. līmeņa vecuma pensiju.

Pensiju 2. līmenis (valsts fondēto pensiju shēma) tika ieviests 2001. gada 1. jūlijā. Sākot ar šo datumu, daļa no dalībnieku veiktajām valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām netiek izmaksāta esošajiem pensionāriem, bet gan ieguldīta un uzkrāta dalībnieka pensijai. Ieguldījumu mērķis ir nodrošināt, lai pensijas kapitāls pieaugtu straujāk nekā inflācija un vidējā darba alga valstī.

Pašreiz sociālā nodokļa likme darba devējiem un darba ņēmējiem ir 34.09% no algotā darbā aprēķinātiem ienākumiem. 20% no darba ienākumiem tiek reģistrēti individuālā pensijas kontā. No atlikušās iemaksu daļas tiek izmaksāti bezdarba, darba negadījumu, slimības u.c. pabalsti

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

1 Vispārīgā informācija (turpinājums)

1.2 Pensiju sistēma Latvijā (turpinājums)

20% no darba ienākumiem tiek pārdalītas starp pensiju sistēmas 1. un 2. līmeni sākotnēji attiecīgi 18% un 2%, 2007. gadā – 16% un 4%, 2008. gadā – 12% un 8%, 2009., 2010., 2011. un 2012. gadā – 18% un 2%, 2013.gadā un 2014.gadā – 16% un 4%, 2015.gadā – 15% un 5%, bet no 2016.gadā un turpmāk – 14% un 6%. Tādējādi papildu iemaksas, pievienojoties pensiju sistēmas 2. līmenim, nav jāveic un kopējās sociālā nodokļa iemaksas nemainās.

Pensiju sistēmas 2. līmeni administrē VSAA, kas ir atbildīga par dalībnieku sociālo iemaksu reģistrēšanu dalībnieka kontā un to uzskaiti. Daļa no šo funkciju veikšanas uz līguma pamata ir nodota Latvijas Centrālajam depozitārijam. Katram dalībniekam ir tiesības izvēlēties līdzekļu pārvaldītāju, kas pārvaldīs dalībnieka uzkrātās iemaksas, iesniedzot iesniegumu VSAA. Dalībnieki var mainīt izvēlēto līdzekļu pārvaldītāju vienu reizi gadā un divas reizes gadā ieguldījumu plānu viena līdzekļu pārvaldītāja ietvaros. VSAA veic dalībnieku kapitāla iemaksas un izmaksas (skat. 2.10. pielikumu).

Līdz 2002. gada beigām vienīgais fondēto pensiju līdzekļu pārvaldītājs bija Valsts kase. Privāto līdzekļu pārvaldītāju piedāvātie ieguldījuma plāni sāka darboties 2003. gada 1. janvārī. Valsts Kase pārtrauca fondēto pensiju līdzekļu pārvaldi 2007. gada oktobrī, un plāna aktīvi tika pārdalīti starp privātajiem pārvaldītājiem. Piedalīšanās 2.pensiju līmenī ir obligāta tiem, kas dzimuši pēc 1971.gada 1.jūlija).

Pensiju sistēmas 3. līmenis (privātā brīvprātīgā pensiju shēma) paredz, ka dalībnieku pašu un viņu labā brīvprātīgi veiktās naudas līdzekļu iemaksas privātajos pensiju fondos tiek ieguldītas finanšu tirgos un uzkrātas, lai veidotu papildu uzkrājumus savai vecuma pensijai.

2. Grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas principi

Šie finanšu pārskati ir sagatavoti, pamatojoties uz zemāk minētajiem grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas principiem. Šie principi ir izmantoti iepriekšējos gados, ja vien nav norādīts citādi.

2.1 Uzskaites pamati

Šie finanšu pārskati ir sagatavoti saskaņā ar Starptautisko grāmatvedības standartu padomes izdotajiem SFPS.

Finanšu pārskati ir sagatavoti, balstoties uz sākotnējo izmaksu uzskaites metodi, papildus pielietojot finanšu aktīvu novērtēšanu patiesajā vērtībā ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā.

Visi rādītāji finanšu pārskatos ir norādīti eiro (EUR), ja nav norādīts citādi.

26. Starptautiskais grāmatvedības standarts (turpmāk – SGS) netiek piemērots šo finanšu pārskatu sagatavošanā, jo Plāns ietilpst valsts izveidotā pensiju sistēmā. Plāna rīcībā nav informācija par saņemto līdzekļu īpašniekiem un tas neadministrē un tam nav pieeja pensiju izmaksu aprēķiniem. Saņemamo naudas summu apmērs ir atkarīgs no dalībnieku valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām.

A) Izmaiņas grāmatvedības politikā un informācijas atklāšanā

Piemērotās grāmatvedības politikas atbilst iepriekšējā finanšu gada politikām, izņemot šādus grozītus SFPS, kurus Plāns ir pieņēmuši, sākot ar 2017. gada 1. janvāri:

- **SGS Nr. 12 “Ienākuma nodokļi”:** *Atliktā nodokļa aktīva atzīšana par neizmantotiem nodokļu zaudējumiem*
Šo grozījumu mērķis ir paskaidrot, kā uzskaitīt atliktā nodokļa aktīvu par neizmantotiem nodokļu zaudējumiem, lai novērstu SGS Nr. 12 “Ienākuma nodokļi” piemērošanas dažādību praksē. Konkrēti jautājumi, kas praksē tikuši risināti dažādi, saistās ar atskaitāmo pagaidu starpību patiesās vērtības samazināšanās gadījumā, aktīva atgūšanu lielākā apmērā nekā tā uzskaites vērtība, iespējamu ar nodokli apliekamu peļņu nākotnē un summāro novērtējumu pretstatā atsevišķajam. Šie grozījumi Plānam nav piemērojami.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

2. Grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas principi (turpinājums)

2.1 Uzskaites pamati (turpinājums)

- **SGS Nr. 7 “Naudas plūsmas pārskats”: Informācijas atklāšana**
Grozījumu mērķis ir nodrošināt tādas informācijas sniegšanu, kas ļautu finanšu pārskatu lietotājiem izvērtēt izmaiņas Koncerna/Sabiedrības saistībās, kas izriet no finansēšanas darbības, tajā skaitā gan izmaiņas, kas izriet no naudas plūsmām, gan izmaiņas, kas nav saistītas ar naudas līdzekļiem. Grozījumi nosaka, ka viens no veidiem, kā izpildīt šādu informācijas atklāšanas prasību, ir finanšu stāvokļa pārskatā saskaņot to saistību sākuma un beigu atlikumus, kas izriet no finansēšanas darbības, tajā skaitā atspoguļojot izmaiņas, kas izriet no finansēšanas darbības naudas plūsmām, izmaiņas, ko radījusi kontroles zaudēšana pār meitas sabiedrībām vai citām sabiedrībām, ārvalstu valūtu kursu izmaiņu ietekmi, patiesās vērtības izmaiņas un citas izmaiņas. Šie grozījumi Plānam nav piemērojami.
- **SGSP izdevusi ikgadējos SFPS uzlabojumus 2014. – 2016. gada ciklam**, kas ietver SFPS grozījumu apkopojumu. Tālāk minētos ikgadējos uzlabojumus ES vēl nav apstiprinājusi. Šie uzlabojumi nav ietekmējuši Plāna finanšu pārskatu.
  - **SFPS Nr. 12 “Informācijas atklāšana par līdzdalību citās sabiedrībās”**. Grozījumi precizē, ka SFPS Nr. 12 noteiktās informācijas atklāšanas prasības, izņemot prasības attiecībā uz apkopoto informāciju par meitas sabiedrībām, kopuzņēmumiem un asociētajām sabiedrībām, piemērojamas sabiedrības līdzdalībai meitas sabiedrībā, kopuzņēmumā vai asociētajā sabiedrībā, kas klasificēta kā turēta pārdošanai, turēta sadalei vai kā pārtrauktas darbības saskaņā ar SFPS Nr. 5

B) Standarti, kas ir izdoti, bet vēl nav stājušies spēkā un nav piemēroti pirms spēkā stāšanās datuma

- **SFPS Nr. 9 “Finanšu instrumenti”: Klasifikācija un novērtēšana**
Standarts ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk, un tā agrāka piemērošana ir atļauta. SFPS Nr. 9 “Finanšu instrumenti” galīgā versija atspoguļo visas finanšu instrumentu standarta izstrādes posmus un aizstāj SGS Nr. 39 “Finanšu instrumenti: atzīšana un novērtēšana” un visas iepriekšējās SFPS Nr. 9 versijas. Standarts ievieš jaunas finanšu instrumentu klasifikācijas un novērtēšanas prasības, kā arī principus, kas piemērojami vērtības samazināšanās noteikšanai un riska ierobežošanas uzskaitē. Vadība ir izvērtējusi šī standarta ietekmi un uzskata, ka šī standarta ieviešana Plānu neietekmēs.
- **SFPS Nr. 15 “Ieņēmumi no līgumiem ar klientiem”**
Standarts ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk. SFPS Nr. 15 nosaka piecu soļu modeli, kas tiks piemērots ieņēmumiem, kas gūti no līguma, kas noslēgts ar klientu (ar dažiem izņēmumiem), neatkarīgi no darījuma veida vai nozares, kurā gūti attiecīgie ieņēmumi. Standarta prasības attieksies arī uz peļņas un zaudējumu atzīšanu un novērtēšanu, kas izriet no tādu nefinanšu aktīvu pārdošanas, kurus sabiedrība nav saražojusi vai izveidojusi savas parastās uzņēmējdarbības gaitā (piemēram, pamatlīdzekļu vai nemateriālo ieguldījumu pārdošana). Būs jāsniedz visaptveroša informācija, tajā skaitā kopējo ieņēmumu sadalījums, informācija par līguma izpildes pienākumiem, izmaiņām līguma aktīvu un saistību atlikumos starp periodiem un galvenajiem vērtējumiem un aplēsēm. Vadība ir izvērtējusi šī standarta ietekmi un uzskata, ka šī standarta ieviešana Plānu neietekmēs.
- **SFPS Nr. 15 “Ieņēmumi no līgumiem ar klientiem” (Precizējumi)**
Precizējumi ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk, un to agrāka piemērošana ir atļauta. Precizējumu mērķis ir paskaidrot SGSP nolūkus, izstrādājot SFPS Nr. 15 “Ieņēmumi no līgumiem ar klientiem” ietvertās prasības, īpaši, attiecībā uz identificējošo izpildes pienākumu uzskaiti, mainot “atsevišķi identificējama” principa formulējumu, apsvērumus par pilnvarotāju un pilnvarnieku, tajā skaitā, izvērtējot, vai sabiedrība ir pilnvarotājs vai pilnvarnieks, kā arī kontroles principa un licencēšanas piemērošanu, sniedzot papildu norādījumus intelektuālā īpašuma un autortiesību uzskaitē. Precizējumi arī sniedz papildu praktiskus ieteikumus sabiedrībām, kas vai nu pilnībā piemēro SFPS Nr. 15 ar atpakaļejošu datumu, vai izvēlas piemērot modificēto retrospektīvo pieeju. Vadība ir izvērtējusi šī standarta ietekmi un uzskata, ka šī standarta ieviešana Plānu neietekmēs.
- **SFPS Nr. 16 “Noma”**
Standarts ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2019. gada 1. janvārī vai vēlāk. SFPS Nr. 16 nosaka nomas atzīšanas, novērtēšanas, uzrādīšanas un attiecīgās informācijas atklāšanas principus, ka jāievēro abām nomas līguma pusēm, proti, klientam (“nomniekam”) un piegādātājam (“iznomātājam”). Saskaņā ar jauno standartu nomniekiem savos finanšu pārskatos jāatzīst lielākā daļa nomas līgumu. Nomniekiem būs jāizmanto vienāds uzskaites modelis attiecībā uz visiem nomas līgumiem ar atsevišķiem izņēmumiem. Iznomātāja veiktā uzskaitē būtiski nemainās. Plānu neietekmēs šī standarta ieviešana

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

2. Grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas principi (turpinājums)

2.1 Uzskaites pamati (turpinājums)

- **SFPS Nr. 2 “Akciju maksājumi”:** *Darījumu klasifikācija un novērtēšana, kuros norēķini tiek veikti ar akcijām (Grozījumi)*
Grozījumi ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk, un to agrāka piemērošana ir atļauta. Grozījumos ietvertas uzskaites prasības attiecībā uz garantēto un negarantēto nosacījumu ietekmi uz tādu darījumu novērtēšanu, kuros maksājumi veikti ar akcijām, norēķinoties naudā, prasības darījumu uzskaitē, kuros neto norēķini tiek veikti ar akcijām, un ieturējuma nodokļa saistību uzskaitē, kā arī tādu maksājumu ar akcijām nosacījumu grozīšanai, kas maina darījumu klasifikāciju no naudas darījumiem un darījumiem, kuros maksājumi tiek veikti ar akcijām. Šo grozījumu ieviešana neietekmēs Plāna finanšu stāvokli.
- **SGS Nr. 40 “Ieguldījuma īpašums”:** *Pārņemšana uz ieguldījuma īpašumu posteni (Grozījumi)*
Grozījumi ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk, un to agrāka piemērošana ir atļauta. Grozījumi paskaidro, kad sabiedrībai būtu jāpārņem īpašums, tajā skaitā īpašums, kura būvniecība vai izveide vēl nav pabeigta, uz ieguldījuma īpašumu posteni vai jāizslēdz no šī posteņa. Saskaņā ar jaunajiem grozījumiem izmantošanas veida maiņa notiek, kad īpašums atbilst ieguldījuma īpašumu definīcijai vai vairs tai neatbilst un ja šādai izmantošanas veida maiņai ir pietiekami pierādījumi. Tikai vadības plānu maiņa attiecībā uz īpašumu izmantošanu nav pietiekams pierādījums izmantošanas veida maiņai. Šo grozījumu ieviešana neietekmēs Plāna finanšu stāvokli.
- **SFPS Nr. 9 “Finanšu instrumenti”:** *Priekšlaicīgas atmaksas elementi ar negatīvu kompensāciju (Grozījumi)*
Grozījumi ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2019. gada 1. janvārī vai vēlāk, un to agrāka piemērošana ir atļauta. Grozījumi paredz, ka finanšu aktīvus, kas ļauj vai pieprasa līgumslēdzējai pusei samaksāt vai saņemt samērīgu kompensāciju par priekšlaicīgu līguma izbeigšanu (tādējādi no aktīva turētāja perspektīvas varētu rasties “negatīva kompensācija”), var novērtēt amortizētajā iegādes vērtībā vai patiesajā vērtībā ar pārvērtēšanas atzīšanu citos visaptverošos ienākumos, kas netiek atspoguļoti peļņas vai zaudējumu aprēķinā. Šos grozījumus ES vēl nav apstiprinājusi. Šo grozījumu ieviešana neietekmēs Plāna finanšu stāvokli.
- **SGS Nr. 28 “Ieguldījumi asociētajās sabiedrībās un kopuzņēmumos”:** *Ilgtermiņa ieguldījumi asociētajās sabiedrībās un kopuzņēmumos (Grozījumi)*
Grozījumi ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2019. gada 1. janvārī vai vēlāk, un to agrāka piemērošana ir atļauta. Grozījumi aplūko jautājumu, vai ilgtermiņa ieguldījumu asociētajās sabiedrībās un kopuzņēmumos, kas pēc būtības veido “neto līdzdalību” asociētajā sabiedrībā vai kopuzņēmumā, novērtēšana, jo īpaši saistībā ar to vērtības samazināšanās uzskaiti, jāveic saskaņā ar SFPS Nr. 9, SGS Nr. 28 vai abiem šiem standartiem. Grozījumi paskaidro, ka tādiem ilgtermiņa ieguldījumiem, kuru uzskaitē netiek izmantota pašu kapitāla metode, sabiedrība piemēro SFPS Nr. 9 “Finanšu instrumenti”, pirms tā atzīst piemērojusi SGS Nr. 28. Piemērojot SFPS Nr. 9, sabiedrība neņem vērā nekādas ilgtermiņa ieguldījumu uzskaites vērtības korekcijas, kas rodas, piemērojot SGS Nr. 28. Šos grozījumus ES vēl nav apstiprinājusi. Šo grozījumu ieviešana neietekmēs Plāna finanšu stāvokli.
- **SFPIK 22. interpretācija:** *Darījumi ārvalstu valūtās un priekšapmaksas*
Interpretācija ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk, un tās agrāka piemērošana ir atļauta. Interpretācijā precizēta uzskaitē, kas piemērojama darījumiem, kas ietver priekšapmaksu ārvalstu valūtā. Interpretācija attiecas uz darījumiem ārvalstu valūtās, ja sabiedrība atzīst nemonetāru aktīvu vai nemonetāras saistības, kas izriet no priekšapmaksas veikšanas vai saņemšanas, pirms tā atzīst attiecīgo aktīvu, izmaksas vai ieņēmumus. Interpretācija paredz, ka valūtas kursa noteikšanas nolūkā par darījuma datumu tiek pieņemts nemonetārā priekšapmaksas aktīva vai nākamo periodu ieņēmumu saistību sākotnējās atzīšanas datums. Ja tiek veikti vai saņemti daudzi avansa maksājumi, tad sabiedrībai jānosaka katras priekšapmaksas veikšanas vai saņemšanas darījuma datums. Šo interpretāciju ES vēl nav apstiprinājusi. Šīs interpretācijas ieviešana neietekmēs Plāna finanšu stāvokli.

SGSP izdevusi ikgadējos SFPS uzlabojumus 2014. – 2016. gada ciklam, kas ietver SFPS grozījumu apkopojumu. Minētie grozījumi attiecībā uz SFPS Nr. 1 “Starptautisko finanšu pārskatu standartu pirmreizēja pieņemšana” un SGS Nr. 28 “Līdzdalība asociētajās sabiedrībās un kopuzņēmumos” ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk. Ir atļauta SGS Nr. 28 “Līdzdalība asociētajās sabiedrībās un kopuzņēmumos” agrāka piemērošana. Šos ikgadējos uzlabojumus ES vēl nav apstiprinājusi. Šo uzlabojumu ieviešana neietekmēs Plāna finanšu stāvokli.

- **SFPS Nr. 1 “Starptautisko finanšu pārskatu standartu pirmreizēja lietošana”.** Šie uzlabojumi atceļ pirmreizējiem šo standartu pieņēmējiem piemērojamos īstermiņa atbrīvojumus no informācijas atklāšanas par finanšu instrumentiem, darbinieku pabalstiem un ieguldījuma sabiedrībām.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

2. Grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas principi (turpinājums)

2.1 Uzskaites pamati (turpinājums)

- **SFPS Nr. 12 “Informācijas atklāšana par līdzdalību citās sabiedrībās”.** Grozījumi precizē, ka SFPS Nr. 12 noteiktās informācijas atklāšanas prasības, izņemot prasības attiecībā uz apkopoto informāciju par meitas sabiedrībām, kopuzņēmumiem un asociētajām sabiedrībām, piemērojamas sabiedrības līdzdalībai meitas sabiedrībā, kopuzņēmumā vai asociētajā sabiedrībā, kas klasificēta kā turēta pārdošanai, turēta sadalei vai kā pārtrauktas darbības saskaņā ar SFPS Nr. 5.
- **SFPIK 22. interpretācija: Neskaidrība par ienākuma nodokļu piemērošanu**
Interpretācija ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2019. gada 1. janvārī vai vēlāk, un tās agrāka piemērošana ir atļauta. Interpretācija aplūko ienākuma nodokļu uzskaiti, ja nodokļu piemērošana saistīta ar neskaidrību, kas ietekmē SGS. Nr. 12 piemērošanu. Interpretācija sniedz norādījumus par to, vai neskaidros nodokļu piemērošanas gadījumus aplūkot atsevišķi vai kopā, pamatnostādnes attiecībā uz nodokļu administrācijas veiktajām pārbaudēm un atbilstošas metodes izvēli attiecīgās neskaidrības atspoguļošanai un faktu un apstākļu izmaiņu uzskaitē. Šo interpretāciju ES vēl nav apstiprinājusi. Šīs interpretācijas ieviešana neietekmēs Plāna finanšu stāvokli.

SGSP izdevusi ikgadējos SFPS uzlabojumus 2015. – 2017. gada ciklam, kas ietver SFPS grozījumu apkopojumu. Minētie grozījumi ir spēkā attiecībā uz pārskata periodiem, kas sākas 2019. gada 1. janvārī vai vēlāk, un to agrāka piemērošana ir atļauta. Šos ikgadējos uzlabojumus ES vēl nav apstiprinājusi. Šo uzlabojumu ieviešana neietekmēs Plāna finanšu stāvokli.

- **SFPS Nr. 3 “Uzņēmējdarbības apvienošana” un SFPS Nr. 11 “Kopīgas struktūras”:** SFPS Nr. 3 grozījumi paskaidro, ka brīdī, kad sabiedrība iegūst kontroli pār uzņēmumu, kas ir kopīgas darbības forma, tā pārvērtē savu iepriekšējo līdzdalību šajā uzņēmumā. SFPS Nr. 11 grozījumi paskaidro, ka brīdī, kad sabiedrība iegūst kopīgu kontroli pār uzņēmumu, kas ir kopīgas darbības forma, tā pārvērtē savu iepriekšējo līdzdalību šajā uzņēmumā.
- **SGS Nr. 12 “Ienākuma nodokļi”:** Grozījumi paskaidro, ka ienākuma nodoklis par maksājumiem par finanšu instrumentiem, kas klasificēti kā pašu kapitāla instrumenti, jāatzīst atbilstoši tam, kur atzīti darījumi vai notikumi, kas radījuši sadalāmu peļņu.
- **SGS Nr. 23 “Aizņēmumu izmaksas”:** Grozījumi paskaidro standarta 14. punktu, proti, kad kritērijiem atbilstošs aktīvs ir gatavs tā paredzētajai izmantošanai vai pārdošanai un dažas no ar šo kritērijiem atbilstošo aktīvu saistīto aizņēmumu summām šajā brīdī vēl nav atmaksātas, šāds aizņēmums jāiekļauj līdzekļos, kurus sabiedrība aizņemas vispārējā kārtībā.

2.2 Procentu un dividenžu ienākumi

Procentu ieņēmumi tiek atzīti tajā pārskata periodā, kad tie radušies, izmantojot efektīvās procentu likmes metodi, un tajā iekļauti procentu ienākumi no parādu vērtspapīriem un termiņnoguldījumiem.

Dividenžu ienākumi tiek atzīti brīdī, kad rodas tiesības saņemt maksājumu.

2.3 Pirmās dienas peļņas vai zaudējumu atzīšana

Starpība starp iegādes cenu un finanšu instrumenta vērtību (turpmāk – pirmās dienas peļņa vai zaudējumi) netiek atzīta peļņas vai zaudējumu aprēķinā iegādes brīdī. Pirmās dienas peļņas vai zaudējumu atzīšana tiek noteikta katram darījumam atsevišķi. Starpība tiek vai nu atzīta peļņas vai zaudējumu aprēķinā darījuma termiņa laikā, vai nu atzīšana tiek atlikta līdz brīdim, kad var noteikt finanšu instrumenta patieso vērtību, pamatojoties uz tirgus informāciju, vai tiek atzīta peļņas vai zaudējumu aprēķinā finanšu instrumenta dzēšanas vai atsavināšanas brīdī. Finanšu instruments turpmāk tiek uzskaitīts patiesajā vērtībā ar atliktās pirmās dienas peļņas vai zaudējumu korekcijām. Patiesās vērtības izmaiņas tiek atzītas peļņas vai zaudējumu aprēķinā, neveicot korekcijas atliktajā pirmās dienas peļņā vai zaudējumos.

2.4 Izdevumi

Par leguldījumu plāna līdzekļu pārvaldīšanu un apkalpošanu Līdzekļu pārvaldītājs saņem atlīdzību, kas maksimālajā apmērā ir 1.87% gadā no leguldījumu plāna aktīvu vidējās vērtības, tajā skaitā 0.87% atlīdzības pastāvīgā daļa un 1.00% atlīdzības mainīgā daļa. Atlīdzības pastāvīgā daļa Līdzekļu pārvaldītājam tiek aprēķināta katru darba dienu un izmaksāta par katru kalendāro mēnesi. Atlīdzības mainīgā daļa Līdzekļu pārvaldītājam tiek aprēķināta katru darba dienu un izmaksāta par gadu, atkarīgi no leguldījumu plāna darbības rezultāta.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

2. Grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas principi (turpinājums)

2.4 Izdevumi (turpinājums)

Turētājbanka glabā ieguldījumu plāna līdzekļus, veic to uzskaiti un Līdzekļu pārvaldītāja uzdevumā veic darījumus ar ieguldījumu plāna līdzekļiem un citus Turētājbankas līgumā, LR normatīvajos aktos un Prospektā noteiktos pienākumus. Turētājbanka darbojas neatkarīgi no Līdzekļu pārvaldītāja un vienīgi ieguldījumu plāna dalībnieku interesēs. Par ieguldījumu plāna līdzekļu glabāšanu un citu Turētājbankas līgumā noteikto pakalpojumu sniegšanu, tajā skaitā komisijas maksas par ieguldījumu plāna norēķinu, vērtspapīru un emisijas kontu apkalpošanu, Turētājbanka saņem atlīdzību 0.13% gadā apmērā no ieguldījumu plāna aktīvu vidējās vērtības. Atlīdzība Turētājbankai tiek aprēķināta katru darba dienu un izmaksāta par katru kalendāro mēnesi.

2.5 Finanšu aktīvi

Plāna finanšu aktīvi tiek klasificēti sekojošās kategorijās: finanšu aktīvi pēc patiesās vērtības ar pārvērtēšanu peļņas vai zaudējumu aprēķinā un aizdevumi un debitoru parādi. Klasifikācija ir atkarīga no finanšu aktīva iegādes nolūka. Plāna pārvaldnieks nosaka finanšu aktīvu klasifikāciju to sākotnējā atzīšanas brīdī un pārskata to klasifikāciju katrā pārskata datumā.

Atzīšana/izslēgšana no aktīviem

Finanšu aktīvu iegāde un pārdošana tiek atzīta norēķinu veikšanas dienā. Finanšu aktīvus beidz atzīt, kad tiesības uz naudas plūsmām no finanšu aktīviem beidzas vai kad Plāns ir nodevis visus īpašumtiesībām raksturīgos riskus un atdevi. Finanšu aktīvi pēc patiesās vērtības ar pārvērtēšanu peļņas vai zaudējumu aprēķinā tiek sākotnēji uzskaitīti patiesajā vērtībā, visas ar darījuma slēgšanu saistītās izmaksas tiek atzītas peļņas vai zaudējumu aprēķinā.

(a) *Finanšu aktīvi pēc patiesās vērtības ar pārvērtēšanu peļņas vai zaudējumu aprēķinā*

Klasifikācija

Finanšu aktīvi pēc patiesās vērtības ar pārvērtēšanu peļņas vai zaudējumu aprēķinā pēc Plāna pārvaldnieka lēmuma tiek klasificēti kategorijā „Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā”. Finanšu aktīvi klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā tiek pārvaldīti un to rādītāji tiek vērtēti pēc patiesās vērtības saskaņā ar Plāna ieguldījumu politiku. Līdzekļu pārvaldītājs vērtē finanšu aktīvus, balstoties uz to patieso vērtību un citu finansiāla rakstura informāciju

Novērtēšana

Finanšu aktīvi pēc patiesās vērtības ar pārvērtēšanu peļņas vai zaudējumu aprēķinā tiek uzskaitīti patiesajā vērtībā. Pārvērtēšanas peļņa vai zaudējumi no patiesās vērtības izmaiņām tiek atzīti peļņas vai zaudējumu aprēķinā. Procentu ieņēmumi no finanšu aktīviem pēc patiesās vērtības ar pārvērtēšanu peļņas vai zaudējumu aprēķinā tiek aprēķināti, izmantojot efektīvās procentu likmes metodi, un tiek atzīti peļņas vai zaudējumu aprēķinā. Dividendes no finanšu aktīviem pēc patiesās vērtības ar pārvērtēšanu peļņas vai zaudējumu aprēķinā tiek atzītas peļņas vai zaudējumu aprēķinā, kad ir nodibinātas tiesības saņemt maksājumu.

Patiesās vērtības noteikšana

Aktīvā tirgū kotētiem finanšu aktīviem patiesā vērtība tiek noteikta, izmantojot kotētās tirgus cenas bilances datumā. Plānam nav finanšu aktīvi klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā, kas netiek tirgoti aktīvā tirgū. Kotētā tirgus cena ir pēdējā darījuma cena attiecīgās biržas tirdzniecības sesijas slēgšanas brīdī vai pēdējā pieejamā kotētā šo vērtspapīru pirkšanas cena attiecīgajā biržā, ja aprēķina dienā attiecīgās biržas tirdzniecības sesijā darījumi nav reģistrēti.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

2. Grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas principi (turpinājums)

2.5 Finanšu aktīvi (turpinājums)

(b) *Aizdevumi un debitoru parādi*

Aizdevumi un debitoru parādi ir neatvasināti finanšu aktīvi, kas nekotējas aktīvā tirgū, ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem. Aizdevumi un debitoru parādi bilancē ir klasificēti kā “Termiņnoguldījumi” un “Prasības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm”.

Aizdevumi un debitoru parādi sākotnēji tiek atzīti patiesajā vērtībā un turpmāk uzrādīti amortizētajā iegādes vērtībā, izmantojot efektīvo procentu likmju metodi, atskaitot uzkrājumus vērtības samazinājumam. Uzkrājumi vērtības samazinājumam tiek veidoti gadījumos, kad pastāv objektīvi pierādījumi, ka Plāns nevarēs saņemt parādus pilnā vērtībā atbilstoši sākotnēji noteiktiem atmaksas termiņiem. Būtiskas debitora finanšu grūtības, varbūtība, ka tiks sākta bankrota procedūra vai reorganizācija, kā arī maksājumu saistību nepildīšana, ir pazīmes, ka aizdevumu un debitoru parādu vērtība ir samazinājusies. Uzkrājums vērtības samazinājumam ir starpība starp aktīva bilances vērtību un aplēstās nākotnes naudas plūsmas pašreizējo vērtību, kas noteikta, diskontējot ar efektīvo procentu likmi. Uzkrājumu izmaiņas tiek iekļautas peļņas vai zaudējumu aprēķinā.

2.6 Nodokļu saistības

Plāns nav juridiska persona, tādēļ tas saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanas prasībām nav uzņēmumu ienākuma nodokļa un pievienotās vērtības nodokļa maksātājs.

2.7 Ārvalstu valūtu pārvērtēšana euro

(a) *Darījumos izmantotā un uzskaites valūta*

Plāna finanšu pārskatu posteņi tiek uzskaitīti tās ekonomiskās vides valūtā, kurā Sabiedrība darbojas (uzskaites valūta). Finanšu pārskatu posteņi ir izteikti euro (EUR), kas ir Plāna uzskaites un pārskatu valūta.

(b) *Darījumi un atlikumi*

Visi darījumi ārvalstu valūtās ir pārvērtēti uzskaites valūtā pēc noteiktā valūtas kursa attiecīgā darījuma veikšanas dienā. Šo darījumu veikšanas un monetāro aktīvu un saistību, kas izteikti ārvalstu valūtās, pārrēķināšanas euro pēc gadu beigu kursa rezultātā gūtā peļņa vai zaudējumi tiek atspoguļoti attiecīgā perioda peļņas vai zaudējumu aprēķinā. Nemonetāro aktīvu un saistību pārvērtēšanas rezultātā gūtā peļņa vai zaudējumi tiek atspoguļoti attiecīgā perioda peļņas vai zaudējumu aprēķinā kā ieguldījumu vērtības pieaugums vai samazinājums.

Izmantotie valūtas kursi:

	30.12.2017	31.12.2016
	1 EUR	1 EUR
NOK	9.8403	9.0863
USD	1.1993	1.0541

2.8 Nauda un naudas ekvivalenti

Nauda un naudas ekvivalenti sastāv no bankas kontu atlikumiem un citiem īstermiņa augsti likvīdiem ieguldījumiem ar termiņu, kas mazāks par 3 mēnešiem.

Naudas plūsmas pārskats sastādīts pēc tiešās metodes.

2.9 Uzkrātie izdevumi

Uzkrātie izdevumi tiek sākotnēji atzīti pēc patiesās vērtības un vēlāk uzrādīti amortizētajās izmaksās, izmantojot efektīvo procentu metodi.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

2. Grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas principi (turpinājums)

2.10 Ieguldījumu plāna daļas

Lai nodrošinātu shēmas administrēšanas procesu, ieguldījumu plāna līdzekļi tiek izteikti ieguldījumu plāna dzēšamās daļās (turpmāk – ieguldījuma plāna daļas) (skat. 1.2. pielikumu). Ieguldījumu plāna daļa ir ieguldījumu plānā iemaksāto līdzekļu uzskaites vienība, kas tiek izmantota darījumos ar šiem līdzekļiem. Ieguldījumu plāna daļa nav vērtspapīrs un tā nav iekļauta fondu biržu sarakstos.

Plāna daļas vērtība mainās atkarībā no ieguldījumu plāna darbības rezultātiem. Katras darbības beigās Līdzekļu pārvaldītājs aprēķina ieguldījumu plāna līdzekļu vērtību un ieguldījumu plāna daļas vērtību. Ieguldījumu plāna daļas vērtība ir attiecība starp ieguldījumu plāna līdzekļu vērtību uz aprēķina brīdi un uz aprēķina brīdi reģistrēto ieguldījumu plāna daļu skaitu. Ieguldījumu plāna daļas vērtību lieto ieguldījumu plāna daļu skaita aprēķināšanai un dzēšanai.

Ieguldījumu plāns saņem naudas summas plāna kontā Turētājbankā piecu darbdienu laikā pēc VSAA veiktās obligāto iemaksu reģistrēšanas dalībnieka kontā. Līdzekļu pārvaldītājs saņemtos naudas līdzekļus izsaka ieguldījumu plāna daļās un reģistrē ieguldījumu plāna daļu reģistrā.

Ieguldījumu plāna daļas Līdzekļu pārvaldītājs dzēš, saņemot no VSAA rakstisku rīkojumu par ieguldījumu plāna daļu dzēšanu ar norādi par dzēšamo ieguldījumu plāna daļu skaitu. Ieguldījumu plāna daļas var tikt dzēstas, ja dalībnieks iesniedz VSAA attiecīgu iesniegumu par līdzekļu pārvaldītāja vai ieguldījumu plānu maiņu, tiek sasniegts pensionēšanās vecums vai VSAA saņem informāciju par shēmas dalībnieka nāvi. Pārskaitāmā summa ir no VSAA saņemtā rīkojumā norādītā dzēšamo ieguldījumu plāna daļu skaita reizinājums ar ieguldījumu plāna daļas vērtību attiecīgajā aprēķina periodā. Pārskaitāmo summu Līdzekļu pārvaldītājs pārskaita uz VSAA norādīto kontu ne vēlāk kā triju darbdienu laikā pēc ieguldījumu plāna daļu dzēšanas rīkojuma saņemšanas.

Līdzekļu saņemšana un dzēšana tiek atspoguļoti neto aktīvu kustības pārskatā kā darījumi ar ieguldījumu plāna daļām.

2.11 Finanšu aktīvu un saistību savstarpējais ieskaits

Finanšu aktīvi un saistības tiek savstarpēji ieskaitīti un bilancē uzrādīti neto vērtībā gadījumos, ja pastāv juridiskas tiesības veikt šo posteņu ieskaitu vai posteņi tiks dzēsti to neto vērtībā, vai arī aktīvi tiks dzēsti un saistības nokārtotas vienlaicīgi.

2.12 Būtiskas grāmatvedības aplēses un pieņēmumi

Plāns izmanto aplēses un pieņēmumus, kas ietekmē atzīto aktīvu un saistību novērtējumu nākamajā finanšu gadā. Aplēses un pieņēmumi tiek regulāri izvērtēti un tie ir balstīti uz vēsturisko pieredzi un citiem faktoriem, tai skaitā paredzamajiem nākotnes notikumiem, kuri tiek uzskatīti par iespējamiem konkrētajos apstākļos. Šādas aplēses un pieņēmumi ir aprakstīti turpmāk:

Patiesajā vērtībā novērtētie vērtspapīri. Plāns ir noteicis vērtspapīru patiesās vērtības novērtēšanas principus un metodes, to izvēles un pielietošanas kārtību, ka arī vērtspapīru novērtēšanā izmantojamās informācijas avotus un to izmantošanas hierarhiju. Galvenie principi:

- aktīvā tirgū tirgto vērtspapīru patiesās vērtības noteikšanai tiek izmantotas biržās vai ticamos informācijas avotos publicētās pieprasījuma (BID) cenas vai pēdējās darījuma cenu;
- gadījumos, ja vērtspapīra patieso vērtību nav iespējams ticami novērtēt, tā vērtība tiek noteikta amortizētajā iegādes vērtībā (parāda vērtspapīriem) vai iegādes vērtībā (kapitāla vērtspapīriem), kādā vērtspapīrs sākotnēji ticis atzīts.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

3. Informācija par risku pārvaldīšanu

Galvenie risku veidi, kas skar Plāna darbību un ko Plāna pārvaldnieks pārvalda, ir tirgus risks, kredītrisks un likviditātes risks.

(a) Tirgus risks

Novērtējot un pārvaldot tirgus risku Plāna pārvaldnieks izdala 3 galvenos risku veidus – procentu likmju risks, valūtas risks un cenu svārstību risks. Tirgus risks tiek novērtēts, veicot kritiskās situācijas analīzi. Kritiskās situācijas analīzei izmanto tirgus riska jutīguma testus un scenāriju analīzi (skat. zemāk). Jūtīguma testus veic, lai noteiktu atsevišķa faktora ietekmi uz Plāna vērtību. Scenāriju analīzi veic, lai noteiktu vairāku faktoru nelabvēlīgu izmaiņu ietekmi uz Plāna vērtību.

Procentu likmju risks – 1) patiesās vērtības procentu likmju risks ir risks, ka mainoties tirgus procentu likmēm, var mainīties patiesajā vērtībā novērtēto aktīvu bilances vērtība, kas ietekmē Plāna darbības rezultātus; 2) naudas plūsmas procentu likmju risks ir risks, ka mainoties tirgus procentu likmēm, mainīsies Plāna procentu ieņēmumi no Plāna aktīviem, kuriem ir noteikta mainīgā procentu likme. Plāna pārvaldnieks seko procentu likmju tendencēm Latvijas un starptautiskajos finanšu tirgos un pieņem lēmumu par portfeļa termiņa struktūru, pamatojoties uz piesardzīgām prognozēm par procentu likmju paredzamo attīstību. Vidējais svērtais procentu likmju indekss (*duration*) parāda vērtspapīriem palielinājās salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (2017. gada beigās tas bija 4.1 gadi, bet 2016. gada beigās – 3.9 gadi). Ieguldījumi parāda vērtspapīros tiek veikti ar aprēķinu, lai to beigu termiņš nekoncentrētos kādā termiņstruktūras punktā, bet iespējami plašā termiņstruktūras diapazonā. Plāna pārvaldnieks nelieto atvasinātos finanšu instrumentus procentu likmju riska samazināšanai.

Procentu likmju risks un tā ietekme uz noguldījumu un parāda vērtspapīru cenām ir noteikta dažādām noguldījumu un parāda vērtspapīru kategorijām, atkarībā no to termiņa, valūtas un iespējamās procentu likmes izmaiņas. Norēķinu kontiem tiek noteiktas gan fiksētās, gan mainīgas procentu likmes. Līdz ar to norēķinu kontu procentu likmes palielinājums radīs Plāna ienākumu palielinājumu. Termiņnoguldījumi ir izvietoti ar fiksētu likmi. Procentu likmes izmaiņa neietekmēs termiņnoguldījumu uzskaites vērtību. Pārvērtējot patiesajā vērtībā parāda vērtspapīrus ar fiksētu procentu likmi, to vērtība mainīsies pretēji procentu likmju izmaiņām, proti, procentu likmes palielinājums samazina parāda vērtspapīru cenu, un otrādi. Parāda vērtspapīru ietekme uz Plāna ienākumiem aprēķināta kā iespējamās ienesīguma likmes izmaiņas reizinājums ar attiecīgās kategorijas vidējo svērto termiņu līdz dzēšanai (*duration*). Tiek pieņemts, ka 2. kārtas ienesīguma izmaiņas (*convexity*) ietekme uz parāda vērtspapīru cenām ir nulle. Parāda vērtspapīriem ar mainīgu procentu likmi tirgus procentu likmju kritums tādā pašā apmērā samazinās kupona likmi un Plāna procentu ieņēmumus. Tādējādi patiesās vērtības procentu likmju risks un naudas plūsmas procentu likmju risks viens otru kompensē. Aprēķinos ir pieņemts, ka likmes nevar būt negatīvas un zemāka iespējama likme ir 0% izņemot EUR likmi, kurai tika noteikta grīda (*floor*) (1.0%).

Cenu svārstību risks – vērtspapīru cenu svārstības tieši ietekmē ieguldītājam piederošo Plāna daļu vērtību. Veicot ieguldījumus, Plāna pārvaldnieks nodrošina adekvātu ieguldījumu analīzi un diversifikāciju dažādos ieguldījumu objektos, tādējādi samazinot viena vērtspapīra, nozares, valsts vai reģiona iespējamā cenas krituma negatīvo ietekmi. Plāna pārvaldnieks nelieto atvasinātos finanšu instrumentus cenu svārstību riska samazināšanai.

Ieguldījumi ieguldījumu fondos un riska kapitālā ir pakļauti cenu svārstību riskam. Tirgus cenas samazinājums samazinās ieguldījumu fondu un riska kapitāla vērtību. Katrai ieguldījumu fondu un riska kapitāla kategorijai sagaidāmais svārstīgums ir atšķirīgs, ņemot vērā to atšķirīgo būtību, valūtu, reģionus un līdzšinējo svārstīgumu, tādēļ arī ietekme uz Plāna ienākumu ir atšķirīga. Valsts obligāciju, korporatīvo obligāciju un obligāciju fondu cenu risku aprēķinos ir iekļauts procentu likmju riskā.

Valūtas risks – mainoties ārvalstu valūtu kursiem attiecībā pret eiro, Plāna aktīvu vērtība var vai nu palielināties, vai samazināties. Ieguldījumiem ārvalstu valūtās piemīt valūtas risks. Valūtas risks tiek mazināts, nosakot ieguldījumu ierobežojumus, ka ar Plāna saistībām nesaskaņotās valūtās var ieguldīt līdz 30% no Plāna aktīviem, turklāt vienā ar saistībām nesaskaņotā valūtā drīkst ieguldīt ne vairāk kā 10% no Plāna aktīviem, kā arī veicot mazākus par ieguldījumu ierobežojumu darījumus ar saistībām nesaskaņotās valūtās. Plāna pārvaldnieks nelieto atvasinātos finanšu instrumentus valūtas riska samazināšanai.

Jūtīgums pret valūtas risku – Plāna jutīgumu pret valūtas risku aprēķina reizinot ārvalstu valūtu denominētos finanšu aktīvus ar iespējamām valūtu kursu izmaiņām, pieņemot 5% valūtas kursa izmaiņas USD un NOK valūtu kursos.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

3. Informācija par risku pārvaldīšanu (turpinājums)

(a) Tirgus risks (turpinājums)

Aktīvu un saistību sadalījums pēc valūtām uz 2017. gada 31. decembri

Visi Plāna aktīvi un saistības 2017. gada 31. decembrī ir aprēķināti eiro pēc ECB kursa.

	EUR	NOK	USD	Kopā
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri ar fiksētu ienākumu	45 234 175	2 911 429	2 540 342	50 685 946
Vērtspapīri ar nefiksētu ienākumu	48 158 188	-	-	48 158 188
Pārējie debitori		-	5 941	5 941
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	-	1 629 647	-	1 629 647
Prasības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm	3 056 672	-	-	3 056 672
Uzkrātie izdevumi	(373 895)	-	-	(373 895)
NETO AKTĪVI	96 075 140	4 541 076	2 546 283	103 162 499
Daļa no plāna neto aktīviem %	93.1	4.4	2.5	100

Aktīvu un saistību sadalījums pēc valūtām uz 2016. gada 31. decembri

Visi Plāna aktīvi un saistības 2016. gada 31. decembrī ir aprēķināti eiro pēc ECB kursa.

	EUR	NOK	USD	Kopā
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri ar fiksētu ienākumu	44 847 187	-	388 517	45 235 704
Vērtspapīri ar nefiksētu ienākumu	29 144 292	-	2 473 371	31 617 663
Pārējie debitori		-	6 512	6 512
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	-	2 966 884	-	2 966 884
Prasības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm	7 802 407	-	-	7 802 407
Uzkrātie izdevumi	(486 889)	-	-	(486 889)
NETO AKTĪVI	81 306 997	2 966 884	2 868 400	87 142 281
Daļa no plāna neto aktīviem %	93.3	3.4	3.3	100

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

3. Informācija par risku pārvaldīšanu (turpinājums)

(a) Tirgus risks (turpinājums)

Plāna ienākumu **jutīguma testa**, kas parāda tirgus risku (naudas plūsmas un patiesās vērtības procentu likmju risks, valūtas risks un cenu svārstību risks) ietekmi uz Plāna darbības rezultātiem 2017. gada 31. decembrī, rezultāti apkopoti zemāk esošā tabulā.

	Naudas plūsmas un patiesās vērtības procentu likmju risks					Cenu svārstību risks	
	Uzskaites vērtība	Likmju pieaugums		Likmju samazinājums		Cenas izmaiņa (%)	Ietekme uz tirgus vērtību
		Ietekme uz gada procentu ienākumu	Ietekme uz tirgus vērtību	Ietekme uz gada procentu ienākumu	Ietekme uz tirgus vērtību		
Naudas līdzekļi	3 056 672	30 567	-	-	-	-	-
Terminnoguldījumi	1 629 647	11 307	(4 990)	(4 545)	1 963	-	-
Valsts obligācijas	45 638 866	6 087	(1 788 495)	-	1 315 932	-	-
Komerccabiedrību obligācijas	5 047 080	1 285	(309 851)	-	285 088	-	-
Obligāciju fondi	6 431 001	-	(295 969)	-	206 137	-	-
Akciju fondi	41 550 657	-	-	-	-	(23.0%)	(9 556 651)
Pārējie debitori	5 941	-	-	-	-	-	-
Riska kapitāls	176 529	-	-	-	-	(35.0%)	(61 785)
Kopā	103 536 393	49 246	(2 399 305)	(4 545)	1 809 120		(9 618 436)
Procentos no % ienākuma / uzskaites vērtības		4.5%	(2.3%)	(0.4%)	1.7%		(9.3%)
EUR		37 939	(2 245 547)	-	1 685 950		(9 618 436)
USD		-	(56 484)	-	56 484		-
NOK		11 307	(97 274)	(4 545)	66 685		-

*Akciju fondiem un riska kapitālam tika pieņemts, ka tirgus ietekme sastāda 23% un 35% attiecīgi.

Valūtas risks

Ārvalstu valūta	Uzskaites vērtība	Daļa (%)	Kursa izmaiņa (%)	Vērtības izmaiņa
USD	2 546 282	2.5%	(5.0%)	(127 314)
EUR	96 449 035	93.2%	-	-
NOK	4 541 076	4.4%	(5.0%)	(227 054)
Kopā	103 536 393	100%		(354 368)

Zemāk esošā tabulā ir atspoguļoti pieņēmumi, kas ir izmantoti procentu likmju riska aprēķinos.

Pieņēmumi, procentu likmju riska aprēķiniem

Valūta	Likmju pieaugums pp	Likmju samazinājums pp
EUR	1.0%	(1.0%)*
USD	1.0%	(1.0%)
NOK	1.0%	(1.0%)

*Tika pieņemts ka EUR likmes nevar būt zemākas par (1.0%).

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

3. Informācija par risku pārvaldīšanu (turpinājums)

(a) Tirgus risks (turpinājums)

Plāna ienākumu **jūtīguma testa**, kas parāda tirgus risku (naudas plūsmas un patiesās vērtības procentu likmju risks, valūtas risks un cenu svārstību risks) ietekmi uz Plāna darbības rezultātiem 2016. gada 31. decembrī, rezultāti apkopoti zemāk esošā tabulā.

	Naudas plūsmas un patiesās vērtības procentu likmju risks					Cenu svārstību risks	
	Uzskaites vērtība	Likmju pieaugums		Likmju samazinājums		Cenas izmaiņa (%)	Ietekme uz tirgus vērtību
		Ietekme uz gada procentu ienākumu	Ietekme uz tirgus vērtību	Ietekme uz gada procentu ienākumu	Ietekme uz tirgus vērtību		
Naudas līdzekļi	7 802 407	78 024	-	-	-	-	-
Termiņnoguldījumi	2 966 884	7 468	(22 201)	(2 787)	11 560	-	-
Valsts obligācijas	42 409 556	6 131	(1 739 477)	(1 437)	883 936	-	-
Komerksabiedrību obligācijas	2 826 148	377	(74 733)	-	23 490	-	-
Obligāciju fondi	2 728 355	-	(161 301)	-	106 146	-	-
Akciju fondi	28 691 137	-	-	-	-	(37.0%)	(10 615 721)
Pārējie debitori	6 512	-	-	-	-	-	-
Riska kapitāls	198 171	-	-	-	-	(35.0%)	(69 360)
Kopā	87 629 170	92 000	(1 997 712)	(4 224)	1 025 132		(10 685 081)
Procentos no % ienākuma / uzskaites vērtības		7.6%	(2.3%)	(0.4%)	1.2%		(12.2%)
EUR		81 118	(1 974 956)	-	1 013 338		(9 769 934)
USD		3 414	(555)	(1 437)	234		(915 147)
NOK		7 468	(22 201)	(2 787)	11 560		-

*Akciju fondiem un riska kapitālam tika pieņemts, ka tirgus ietekme sastāda 37% un 35% attiecīgi.

Valūtas risks

Ārvalstu valūta	Uzskaites vērtība	Daļa (%)	Kursa izmaiņa (%)	Vērtības izmaiņa
USD	2 868 400	3.3%	(5.0%)	(143 420)
EUR	81 793 886	93.3%	-	-
NOK	2 966 884	3.4%	(5.0%)	(148 344)
Kopā	87 629 170	100%		(291 764)

Zemāk esošā tabulā ir atspoguļoti pieņēmumi, kas ir izmantoti procentu likmju riska aprēķinos.

Pieņēmumi, procentu likmju riska aprēķiniem

Valūta	Likmju pieaugums pp	Likmju samazinājums pp
EUR	1.0%	(1.0%)*
USD	1.0%	(1.0%)
NOK	1.0%	(1.0%)

*Tika pieņemts ka EUR likmes nevar būt zemākas par (1.0%).

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

3. Informācija par risku pārvaldīšanu (turpinājums)

(a) Tirgus risks (turpinājums)

Par pamatu aktīvu pozīciju jutīguma testiem izmantots iespējama negatīvais svārstīgums, kas noteikts analizējot atsevišķu ieguldījumu pozīciju vai aktīvu klašu cenu vēsturiskās tendences un svārstīgumu, kas koriģētas balstoties uz pārvaldnieka pieredzi un zināšanām par finanšu tirgiem. Tirgus svārstīgums jeb cenas izmaiņa katrai aktīvu klasei aprēķināta kā iespējamā negatīva aktīvu cenas novirze nākamo 12 mēnešu laikā no cenas uz pārskata gada beigām.

Plāna ienākumu **scenāriju analīze** parāda visu tirgus risku (naudas plūsmas un patiesās vērtības procentu likmju risks, valūtas risks un cenu svārstību risks) vienlaicīgas iestāšanās kopējo ietekmi uz Plāna vērtību. Plāna pārvaldnieks visu tirgus risku vienlaicīgas iestāšanās kopējai ietekmei izdala trīs scenārijus. Katra tirgus riska ietekme ir negatīva, tiem iestājoties vienlaicīgi, tādējādi kopējā ietekme uz Plāna vērtību ir negatīva. Pesimistiskajā scenārijā, ietekmes nav Centrālajā scenārijā, bet ietekme ir pozitīva Optimistiskajā scenārijā. 2017. gadā ietekme uz Plāna vērtību Pesimistiskajā scenārijā ir (12 322 864 EUR), Centrālajā scenārijā ir 0 EUR, bet Optimistiskajā scenārijā ir 11 777 379 EUR. 2016. gadā ietekme uz Plāna vērtību Pesimistiskajā scenārijā bija (12 882 557 EUR), Centrālajā scenārijā bija 0 EUR, bet Optimistiskajā scenārijā – 11 997 753 EUR.

Lai maksimāli aizsargātu Plāna vērtību, ja tirgū iestāties negatīvi ietekmējošie Plāna vērtību apstākļi, Plāna pārvaldnieks veic attiecīgas izmaiņas Plāna struktūrā, mazinot tirgus risku ietekmi: 1) samazina cenu svārstību risku, samazinot ieguldījumu īpatnību akciju instrumentos un obligāciju fondos, 2) samazina procentu likmju risku, iegādājoties mainīgas kupona likmes obligācijas un tsa termiņa obligācijas, 3) samazina valūtas risku, ieguldot ar Plāna saistībām nesaskaņotās valūtas nelielu daļu no Plāna aktīviem.

(b) Kredītrisks

Kredītrisks ir risks, ka parāda vērtspapīru emitenti vai bankas, kurās no Plāna līdzekļiem izvietoti noguldījumi, nepildīs savas saistības. Kredītrisks tiek samazināts, pirms ieguldījumu veikšanas veicot atbilstošu emitenta un darījumu partnera analīzi, kā arī sekojot emitentu un darījumu partneru finansiālajai un ekonomiskajai situācijai ieguldījuma laikā. Kredītrisks tiek samazināts arī ievērojot likumdošanā noteiktos ieguldījumu ierobežojumus, darījumus veicot ar mazākām summām un pietiekoši diversificējot Plāna aktīvus. Plāna pārvaldnieks nelieto atvasinātos finanšu instrumentus kredītriska samazināšanai.

Plāna naudas līdzekļi (2.9% no Plāna aktīviem 2017. gada beigās, 8.9% – 2016. gada beigās) tiek glabāti norēķinu kontā Turētājbankā (AS Luminor banka), kuras gala akcionāriem DNB Bank ASA ir piešķirts Aa2 kredītreitings un Nordea Bank AB – AA- kredītreitings.

Parāda vērtspapīru vērtība var mainīties atkarībā no emitenta kredītspējas izmaiņām: ja kredītspēja pasliktinās, tad vērtspapīru cena samazinās, un otrādi. Ar ieguldījumiem parāda vērtspapīros saistītais kredītrisks tiek samazināts, ieguldot lielākoties parāda vērtspapīros ar investīciju līmeņa kredītreitingu. Ieguldījumi ir veikti valstu, kredītiestāžu vai lielu uzņēmumu emitētos parāda vērtspapīros. Zemāk esošajā tabulā apkopoti parāda vērtspapīru, to emitentu vai akcionāru kredītreitingi, kurus piešķirusi Moody's reitinga aģentūra vai atsevišķos gadījumos Standard & Poor's vai Fitch reitinga aģentūra.

Parāda vērtspapīru sadalījums pēc kredītreitinga kategorijām

	2017	2016
Aaa	5.74%	2.98%
Aa	12.35%	9.37%
A	71.95%	81.40%
Baa	9.96%	6.25%
Kopā	100.00%	100.00%

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

3. Informācija par risku pārvaldīšanu (turpinājums)

(c) Likviditātes risks

Likviditātes risks ir iespēja ieguldījumu plānam ciest zaudējumus, ja noteiktā laika posmā kādu no Plāna aktīviem nav iespējams realizēt ar minimāliem izdevumiem.

Likviditātes risks tiek mazināts, turot daļu Plāna aktīvu naudas līdzekļu un īstermiņa parāda vērtspapīru veidā, kā arī augstvērtīgos vērtspapīros ar augstu likviditātes pakāpi, nodrošinot ieguldījumu pietiekamu diversifikāciju, nodrošinot ieguldījumu termiņu beigas plašā termiņstruktūras diapazonā, analizējot datus par dalībnieku plānu maiņu un saistītām naudas plūsmām, kā arī veicot Plāna dalībnieku un naudas plūsmas prognozi.

Plāna pārvaldnieks, veicot Plāna pārvaldīšanu, rīkojas Plāna dalībnieku interesēs un iespēju robežās dara visu, lai izvairītos vai minimizētu šajā sadaļā minētos riskus, taču Plāna pārvaldnieks negarantē to, ka nākotnē būs iespēja pilnībā izvairīties no šiem riskiem.

Tabulās apkopota informācija par aktīviem pēc atlikušā ieguldījuma termiņa, kas aprēķināts no bilances datuma - 31. decembra līdz noteiktajam dzēšanas termiņam.

Aktīvu termiņstruktūra uz 2017. gada 31. decembri

	Uz pieprasīju ma	līdz 3 mēn.	3 līdz 6 mēn.	6 līdz 12 mēn.	1 līdz 5 gadi	5 līdz 10 gadi	Virš 10 gadiem	Kopā
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri ar fiksētu ienākumu	-	-	-	3 244 528	33 518 442	12 864 573	1 058 402	50 685 945
Vērtspapīri ar nefiksētu ienākumu	47 981 659	-	-	-	176 529	-	-	48 158 188
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	-	575 501	1 054 146	-	-	-	-	1 629 647
Pārējie debitori	-	5 941	-	-	-	-	-	5 941
Prasības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm	3 056 672	-	-	-	-	-	-	3 056 672
	51 038 331	581 442	1 054 146	3 244 528	33 694 971	12 864 573	1 058 402	103 536 393

Aktīvu termiņstruktūra uz 2016. gada 31. decembri

	Uz pieprasīju ma	līdz 3 mēn.	3 līdz 6 mēn.	6 līdz 12 mēn.	1 līdz 5 gadi	5 līdz 10 gadi	Virš 10 gadiem	Kopā
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri ar fiksētu ienākumu	-	388 517	-	1 851 766	28 407 590	13 681 115	906 716	45 235 704
Vērtspapīri ar nefiksētu ienākumu	31 419 492	-	-	-	198 171	-	-	31 617 663
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	-	-	398 813	2 568 071	-	-	-	2 966 884
Pārējie debitori	-	6 512	-	-	-	-	-	6 512
Prasības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm	7 802 407	-	-	-	-	-	-	7 802 407
	39 221 899	395 029	398 813	4 419 837	28 605 761	13 681 115	906 716	87 629 170

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

3. Informācija par risku pārvaldīšanu (turpinājums)

(c) Likviditātes risks (turpinājums)

Zemāk esošās tabulās apkopota informācija par finanšu saistību termiņstruktūru, kas veidota balstoties uz atlikušajiem līgumiskajiem saistību izpildes termiņiem. Tabulās atspoguļotās summas ir nediskontētās naudas plūsmas.

Finanšu saistību termiņstruktūra (likviditāte) uz 2017. gada 31. decembri

	Uz pieprasījuma un mazāk par 1 mēnesi
Uzkrātie izdevumi	373 894
ieguldījumu plāna dzēšamās daļas	103 162 499
Finanšu saistības kopā	103 536 393

Finanšu saistību termiņstruktūra (likviditāte) uz 2016. gada 31. decembri

	Uz pieprasījuma un mazāk par 1 mēnesi
Uzkrātie izdevumi	486 889
ieguldījumu plāna dzēšamās daļas	87 142 281
Finanšu saistības kopā	87 629 170

Finanšu saistību ar termiņiem līdz 12 mēnešiem patiesā vērtība 2017. gada 31. decembrī un 2016. gada 31. decembrī būtiski neatšķiras no uzskaites vērtības. Ieguldījumu plāna dzēšamās daļas ir atmaksājamas uz pieprasījuma (skat. 2.10. pielikumu).

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

4. Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā

(a) Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā uz 2017. gada 31. decembri

Pozīcijas nosaukums	Emitenta reģistrācijas valsts	Vērtspapīru daudzums	Iegādes vērtība	Uzkrātais ienākums	Uzskaites vērtība	Uzskaites vērtības attiecība pret aktīvu kopsummu
			EUR	EUR	EUR	%
<u>FONDU BIRŽĀ TIRGOTIE VĒRTSPAPĪRI</u>						
Valsts parāda vērtspapīri						
Francijas valdība	FR	5 065 000	6 403 412	54 886	6 261 527	6.05%
Lietuvas valdība	LT	338 998 650	13 016 506	99 913	12 897 677	12.46%
Latvijas valdība	LV	585 092 472	23 036 161	278 650	23 568 233	22.76%
Norvēģijas valdība	NO	25 620	2 866 872	59 651	2 911 429	2.81%
Valsts parāda vērtspapīri kopā		929 181 742	45 322 951	493 100	45 638 866	44.08%
Komerksabiedrību parāda vērtspapīri						
EESTI ENERGIA	EE	500	500 803	5 415	520 979	0.50%
Lietuvos Energija AB	LT	2 789	2 829 329	26 438	2 899 332	2.80%
Attīstības finanšu institūcija Altum AS	LV	202	201 102	561	202 561	0.20%
LATVENERGO	LV	1 338	1 358 933	19 404	1 424 208	1.37%
Komerksabiedrību parāda vērtspapīri kopā		4 829	4 890 167	51 818	5 047 080	4.87%
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības						
iShares Euro Government Bond UCITS ETF	IE	7 760	899 215	–	951 803	0.92%
iShares Euro Government Bond 3-5 yr UCITS ETF	IE	6 485	1 079 792	–	1 100 958	1.07%
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības kopā		14 245	1 979 007	–	2 052 761	1.99%
Akciju fondu ieguldījumu apliecības						
Powershares QQQ NASDAQ	IE	28 950	1 182 600	–	3 812 889	3.68%
Akciju fondu ieguldījumu apliecības kopā		28 950	1 182 600	–	3 812 889	3.68%
FONDU BIRŽĀ TIRGOTIE VĒRTSPAPĪRI KOPĀ		929 229 766	53 374 725	544 918	56 551 596	54.62%

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

4. Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā (turpinājums)

(a) Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā uz 2017. gada 31. decembri (turpinājums)

Pozīcijas nosaukums	Emitenta reģistrācijas valsts	Vērtspapīru daudzums	Iegādes vērtība	Uzkrātais ienākums	Uzskaites vērtība	Uzskaites vērtības attiecība pret aktīvu kopsummu
			EUR	EUR	EUR	%
ĀRPUS FONDU BIRŽAS TIRGOTIE VĒRTSPAPĪRI						
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības						
Muzinich Global High Yield Fund	IE	11 785	3 679 011	-	3 705 086	3.58%
HSBC Euro Government Bond Fund	FR	200	557 740	-	673 154	0.65%
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības kopā		11 985	4 236 751	-	4 378 240	4.23%
Akciju fondu ieguldījumu apliecības						
Lazard US Equity Concentrated Fund	IE	16 430	1 761 508	-	1 777 754	1.72%
Pioneer Funds - European Equity Value	LU	1 310	2 234 278	-	2 249 008	2.17%
Emerging Stars Equity Fund Nordea 1	LU	71 760	5 967 643	-	8 923 356	8.62%
DNB Fund Nordic Equities	LU	23 057	2 361 472	-	3 167 225	3.06%
Candriam SRI Equity EM	LU	2 425	4 046 897	-	4 725 500	4.56%
Candriam SRI Equity World fund	LU	22 780	7 664 824	-	8 420 627	8.13%
NN (L) Global Sustainable Equity	LU	24 155	6 794 773	-	8 474 299	8.19%
Akciju fondu ieguldījumu apliecības kopā		161 917	30 831 395	-	37 737 769	36.45%
Riska kapitāla tirgu ieguldījumi						
Imprimatur Capital Technology Venture Fund	LV	-	219 786	-	176 529	0.17%
Riska kapitāla tirgu ieguldījumi kopā		-	219 786	-	176 529	0.17%
ĀRPUS FONDU BIRŽAS TIRGOTIE VĒRTSPAPĪRI KOPĀ						
		173 902	35 287 932	-	42 292 538	40.85%
Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā kopā						
		929 403 668	88 662 657	544 918	98 844 134	95.47%

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

4. Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā (turpinājums)

(b) Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā uz 2016. gada 31. decembri

Pozīcijas nosaukums	Emitenta reģistrācijas valsts	Vērtspapīru daudzums	Iegādes vērtība	Uzkrātais ienākums	Uzskaites vērtība	Uzskaites vērtības attiecība pret aktīvu kopsummu
			EUR	EUR	EUR	%
<u>FONDU BIRŽĀ TIRGOTIE VĒRTSPAPĪRI</u>						
Valsts parāda vērtspapīri						
Austrijas valdība	AT	140	167 965	6 297	154 006	0.18%
Vācijas valdība	DE	113 000 000	1 328 756	18 413	1 348 650	1.54%
Francijas valdība	FR	3 500 000	4 125 126	36 871	4 084 124	4.66%
Lietuvas valdība	LT	339 000 895	14 628 736	133 067	14 621 312	16.68%
Latvijas valdība	LV	599 318 808	21 414 836	339 540	22 201 464	25.34%
Valsts parāda vērtspapīri kopā		1 054 819 843	41 665 419	534 188	42 409 556	48.40%
Komerccabiedrību parāda vērtspapīri						
EESTI ENERGIA	EE	500	500 803	5 414	538 999	0.62%
LATVENERGO	LV	2 175	2 216 437	20 624	2 287 149	2.61%
Komerccabiedrību parāda vērtspapīri kopā		2 675	2 717 240	26 038	2 826 148	3.23%
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības						
iShares Euro Government Bond UCITS ETF	DE	7 760	899 215	–	958 903	1.09%
iShares Euro Government Bond 3-5 yr UCITS ETF	DE	6 485	1 079 792	–	1 096 938	1.25%
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības kopā		14 245	1 979 007	–	2 055 841	2.34%
Akciju fondu ieguldījumu apliecības						
Powershares QQQ NASDAQ	IE	28 950	1 182 600	–	3 310 143	3.78%
Akciju fondu ieguldījumu apliecības kopā		28 950	1 182 600	–	3 310 143	3.78%
FONDU BIRŽĀ TIRGOTIE VĒRTSPAPĪRI KOPĀ		1 054 865 713	47 544 266	560 226	50 601 688	57.75%

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

4. Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā (turpinājums)

(b) Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā uz 2016. gada 31. decembri (turpinājums)

Pozīcijas nosaukums	Emitenta reģistrācijas valsts	Vērtspapīru daudzums	Iegādes vērtība	Uzkrātais ienākums	Uzskaites vērtība	Uzskaites vērtības attiecība pret aktīvu kopsummu
			EUR	EUR	EUR	%
ĀRPUS FONDU BIRŽAS TIRGOTIE VĒRTSPAPĪRI						
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības						
HSBC Euro Government Bond Fund	FR	200	557 740	–	672 514	0.77%
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības kopā		200	557 740	–	672 514	0.77%
Akciju fondu ieguldījumu apliecības						
Emerging Stars Equity Fund Nordea 1	LU	66 080	5 330 927	–	6 385 971	7.29%
DNB Fund- Global SRI	LU	13 800	1 380 000	–	1 835 124	2.09%
DNB Fund- Asian Small Cap Fund	LU	104 789	372 336	–	615 111	0.70%
DNB Fund- Scandinavia	LU	21 346	2 134 647	–	2 673 859	3.05%
DNB Fund- Global EM SRI	LU	1 143 500	2 725 246	–	2 473 371	2.82%
Cadriam Equities L Sustainable World fund	LU	16 040	5 167 082	–	5 765 738	6.58%
NN (L) Global Sustainable Equity	LU	17 555	4 564 126	–	5 631 820	6.43%
Akciju fondu ieguldījumu apliecības kopā		1 383 110	21 674 364	–	25 380 994	28.96%
Riska kapitāla tirgu ieguldījumi						
Imprimatur Capital Technology Venture Fund	LV	–	212 899	–	198 171	0.23%
Riska kapitāla tirgu ieguldījumi kopā		–	212 899	–	198 171	0.23%
ĀRPUS FONDU BIRŽAS TIRGOTIE VĒRTSPAPĪRI KOPĀ		1 383 310	22 445 003	–	26 251 679	29.96%
Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā kopā		1 056 249 023	69 989 269	560 226	76 853 367	87.71%

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

4. Klasificēti kā patiesajā vērtībā novērtētie finanšu aktīvi ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā (turpinājums)

(b) Finanšu aktīvu klasifikācija pēc patiesās vērtības noteikšanas līmeņa

Sabiedrība, nosakot finanšu aktīvu un finanšu saistību patieso vērtību, izmanto vairākus patiesās vērtības noteikšanas avotus, kas tiek iedalīti trīs līmeņos, atbilstoši šādai hierarhijai:

- Pirmais līmenis: publiskotās cenu kotācijas aktīvā tirgū;
- Otrais līmenis: patiesās vērtības noteikšanas modeļi, kuros izmantoti, dati, kas nebūtiski ietekmē patieso vērtību un tiek novēroti tirgū;
- Trešais līmenis: citas patiesās vērtības noteikšanas metodes, kurās tiek izmantoti dati, kas ietekmē patieso vērtību, bet netiek novēroti tirgū.

Trešā līmeņa patiesās vērtības noteikšanas avoti, t.i. citas vērtības noteikšanas metodes, tiek piemērotas tiem pārdošanai pieejamiem finanšu aktīviem, kuri netiek kotēti tirgū un kuriem nav pieejamas līdzīgu finanšu aktīvu cenu kotācijas tirgū. Nosakot patieso vērtību, šiem finanšu aktīviem tiek izmantoti vērtības noteikšanas modeļi, kas balstīti uz pieņēmumiem un aplēsēm par investīciju objekta iespējamiem nākotnes finanšu rādītājiem, nozarei, kurā savu darbību attīsta investīciju objekts, piemītošiem riskiem, kā arī ģeogrāfiskajam reģionam, kur darbojas investīciju objekts.

Zemāk esošās tabulās apkopota finanšu aktīvu klasifikācija pēc patiesās vērtības noteikšanas līmeņa.

	Līmenis 1	Līmenis 2	Līmenis 3	Kopā
	EUR	EUR	EUR	EUR
31.12.2017				
Valsts parāda vērtspapīri	19 347 249	26 291 617	-	45 638 866
Komerksabiedrību parāda vērtspapīri	3 420 311	1 626 769	-	5 047 080
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības	47 981 659	-	-	47 981 659
Riska kapitāls	-	-	176 529	176 529

	Līmenis 1	Līmenis 2	Līmenis 3	Kopā
	EUR	EUR	EUR	EUR
31.12.2016				
Valsts parāda vērtspapīri	14 923 046	27 486 510	-	42 409 556
Komerksabiedrību parāda vērtspapīri	538 999	2 287 149	-	2 826 148
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības	31 419 492	-	-	31 419 492
Riska kapitāls	-	-	198 171	198 171

2017. gadā un 2016. gadā Plāns atbilstoši patiesās vērtības noteikšanas avotu trešā līmeņa nosacījumiem ir novērtējis attiecīgi viena ieguldījuma patieso vērtību. Novērtējot patieso vērtību, riska kapitāla fondam netika piemērots likviditātes diskonts, tāpēc, ka riska kapitāla fonda ieguldījumi tiek novērtēti patiesajā vērtībā, atspoguļojot to likviditāti, un Plāna ieguldījums riska kapitāla fondā nav būtisks.

	31.12.2017	31.12.2016	Starpība
	EUR	EUR	EUR
Līmenis 3			
Riska kapitāls	176 529	198 171	9 000

Saskaņā ar līgumu Plāns ir apņēmis ieguldīt 300 000 EUR riska kapitāla fondā KS Imprimatur Capital Technology Venture Fund un uz 2017. gada 31. decembri ir atlicis ieguldīt 38 560 EUR.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

5. Termiņnoguldījumi kredītiestādēs

(a) Termiņnoguldījumi kredītiestādēs uz 2017. gada 31. decembri

Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	Kredītiestādes reģistrācijas valsts	Noguldījumu pamatsumma EUR	Uzkrātie procenti EUR	Termiņnoguldījumu uzskaites vērtība EUR	Uzskaites vērtības attiecība pret aktīvu kopsummu %
Luminor Bank AS	Latvija	1 620 031	9 616	1 629 647	1.57%
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs kopā		1 620 031	9 616	1 629 647	1.57%

Termiņnoguldījumu patiesā vērtība 2017. gada 31. decembrī ir 1,632,378 EUR. Termiņnoguldījumu patiesā vērtība tiek noteikta ar diskontētās naudas plūsmas metodi. Patiesās vērtības aprēķinos 2017. gada 31. decembrī kā diskonta likme tika izmantota 2017. 31. decembra 3 mēnešu starpbanku procentu likme NOK valūtā (0.76%).

(b) Termiņnoguldījumi kredītiestādēs uz 2016. gada 31. decembri

Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	Kredītiestādes reģistrācijas valsts	Noguldījumu pamatsumma EUR	Uzkrātie procenti EUR	Termiņnoguldījumu uzskaites vērtība EUR	Uzskaites vērtības attiecība pret aktīvu kopsummu %
Luminor Bank AS (AS DNB banka)	Latvija	2 958 859	8 025	2 966 884	3.39%
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs kopā		2 958 859	8 025	2 966 884	3.39%

Termiņnoguldījumu patiesā vērtība 2016. gada 31. decembrī ir 2 555 957 EUR. Termiņnoguldījumu patiesā vērtība tiek noteikta ar diskontētās naudas plūsmas metodi. Patiesās vērtības aprēķinos 2016. gada 31. decembrī kā diskonta likme tika izmantota 2017. 31. decembra 9 mēnešu starpbanku procentu likme NOK valūtā (1.44%).

6. Debitoru parādi

	31.12.2017 EUR	31.12.2016 EUR
Saņemamās dividendes	5 940	6 512
	5 940	6 512

7. Prasības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm

	31.12.2017 EUR	31.12.2016 EUR
Naudas līdzekļi Turētājbankā Luminor Bank AS (AS DNB banka)	3 056 672	7 802 407
	3 056 672	7 802 407

Naudas plūsmas sagatavošanas mērķiem par naudu un naudas ekvivalentiem tiek uzskatīti tekošo kontu atlikumi un citi īstermiņa augsti likvidi ieguldījumi ar sākotnējo termiņu, kas ir mazāks par 3 mēnešiem. Plāna aktīvos neietilpst termiņnoguldījumi ar sākotnējo termiņu, kas ir mazāks par 3 mēnešiem, tāpēc naudas plūsmas sagatavošanas mērķiem par naudu un naudas ekvivalentiem tiek uzskatīti tikai tekošo kontu atlikumi kredītiestādēs.

Prasību uz pieprasījumu pret kredītiestādēm vidējā efektīvā ienesīguma likme 2017. gadā ir 0.00% (2016: 0%).

Prasību uz pieprasījumu pret kredītiestādēm patiesā vērtība 2017. gada 31. decembrī un 2016. gada 31. decembrī būtiski neatšķiras no uzskaites vērtības.

Visas prasības uz pieprasījumu pret Luminor Bank AS ir klasificētas kategorijā „Aizdevumi un debitoru parādi”.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

8. Uzkrātie izdevumi

	31.12.2017 EUR	31.12.2016 EUR
Sabiedrības komisija par plāna pārvaldīšanu	(362 577)	(477 368)
Turētājbankas komisija	(11 317)	(9 521)
	(373 894)	(486 889)

Uzkrāto izdevumu patiesā vērtība 2017. gada 31. decembrī un 2016. gada 31. decembrī būtiski neatšķiras no uzskaites vērtības.

9. Ieguldījumu kustības pārskats

(a) Ieguldījumu kustības pārskats par 2017. gadu

	Uzskaites vērtība perioda sākumā EUR	Pieaugums pārskata periodā EUR	Samazinājums pārskata periodā EUR	Patiesās vērtības un uzkrāto ienākumu izmaiņas pārskata gadā EUR	Uzskaites vērtība perioda beigās EUR
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri	45 235 704	14 060 791	(7 946 591)	(663 958)	50 685 946
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības	31 419 492	17 313 624	(4 468 050)	3 716 593	47 981 659
Riska kapitāls	198 171	11 929	(5 041)	(28 530)	176 529
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	2 966 884	1 709 150	(2 834 151)	(212 236)	1 629 647
Ieguldījumi kopā	79 820 251	33 095 494	(15 253 833)	2 811 869	100 473 781

Fiksēta ienākuma finanšu instrumentu vidējā efektīvā ienesīguma likme uz 2017. gada 31. decembri (sadalījums pēc valūtām)

	EUR	USD	NOK
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri	0.28%	2.32%	0.88%
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	–	–	0.85%

(b) Ieguldījumu kustības pārskats par 2016. gadu

	Uzskaites vērtība perioda sākumā EUR	Pieaugums pārskata periodā EUR	Samazinājums pārskata periodā EUR	Patiesās vērtības un uzkrāto ienākumu izmaiņas pārskata gadā EUR	Uzskaites vērtība perioda beigās EUR
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri	41 525 884	10 909 209	(6 540 244)	(659 145)	45 235 704
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības	30 619 548	3 769 775	(4 205 830)	1 235 999	31 419 492
Riska kapitāls	185 529	20 771	–	(8 129)	198 171
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	553 571	2 950 110	(588 219)	51 422	2 966 884
Ieguldījumi kopā	72 884 532	17 649 865	(11 334 293)	620 147	79 820 251

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

9. Ieguldījumu kustības pārskats (turpinājums)

Fiksēta ienākuma finanšu instrumentu vidējā efektīvā ienesīguma likme uz 2016. gada 31. decembri (sadalījums pēc valūtām)

	EUR	USD	NOK
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri	0.20%	1.73%	–
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs	–	–	1.04%

Procentu likme nav piemērojama uzkrātiem ienākumiem un uzkrātiem izdevumiem.

10. Realizētais ieguldījumu vērtības pieaugums/(samazinājums)

(a) Realizētais ieguldījumu vērtības pieaugums uz 2017. gada 31. decembri

	Pārdoto ieguldījumu pārdošanas vērtība EUR	Pārdoto ieguldījumu iegādes vērtība EUR	Pārdoto ieguldījumu vērtības (pieaugums)/samazinājums, kas atzīts iepriekšējos pārskata periodos EUR	Realizētais ieguldījumu vērtības pieaugums/(samazinājums) EUR
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri	7 686 501	(7 946 591)	121 705	(138 385)
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības	5 434 263	(4 468 050)	(446 024)	520 189
Riska kapitāls	5 041	(5 041)	349	349
	13 125 805	(12 419 682)	(323 970)	382 153

(b) Realizētais ieguldījumu vērtības pieaugums uz 2016. gada 31. decembri

	Pārdoto ieguldījumu pārdošanas vērtība EUR	Pārdoto ieguldījumu iegādes vērtība EUR	Pārdoto ieguldījumu vērtības (pieaugums)/samazinājums, kas atzīts iepriekšējos pārskata periodos EUR	Realizētais ieguldījumu vērtības pieaugums/(samazinājums) EUR
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri	6 524 394	(6 540 244)	(49 870)	(65 720)
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības	4 989 403	(4 205 830)	(1 184 383)	(400 810)
Riska kapitāls	-	-	1 309	1 309
	11 513 797	(10 746 074)	(1 232 944)	(465 221)

11. Nerealizētais ieguldījumu vērtības pieaugums

	31.12.2017 EUR	31.12.2016 EUR
Valsts un komercsabiedrību parāda vērtspapīri	(666 464)	(392 186)
Ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības	4 162 616	2 426 119
Riska kapitāls	(28 877)	(8 129)
Termiņnoguldījumi kredītiestādēs (NOK)	(215 005)	–
Nerealizētais vērtības pieaugums kopā	3 252 270	2 025 804

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU IEGULDĪJUMU PLĀNS
“LUMINOR (D) AKTĪVAIS IEGULDĪJUMU PLĀNS”
2017. GADA PĀRSKATS

Pielikumi finanšu pārskatiem (turpinājums)

12. Pārējie ienākumi

	2017 EUR	2016 EUR
Ārvalstu valūtas kursu svārstību rezultāts (nauda, termiņnoguldījumi), neto	-	44 810
Pārējie ienākumi	3 627	
	3 627	44 810

13. Pārējie ieguldījumu plāna izdevumi

	2017 EUR	2016 EUR
Brokera pakalpojumi	(624)	(4 037)
Ārvalstu valūtu pirkšanas un pārdošanas izmaksas	-	(5 907)
Ārvalstu valūtas kursu svārstību rezultāts (nauda, termiņnoguldījumi), neto	-	-
	(624)	(9 944)

14. Darījumi ar saistītajām pusēm

Saistītās puses ir Luminor Asset Management IPAS (IPAS DNB Asset Management) kā Plāna līdzekļu pārvaldītājs un Luminor Bank AS (AS DNB banka) kā Turētājbanka.

(a) Darījumi ar Luminor Asset Management IPAS

	2017 EUR	2016 EUR
Atlīdzība Līdzekļu pārvaldītājam	(1 113 933)	(1 108 010)
	(1 113 933)	(1 108 010)

(b) Darījumi ar Luminor Bank AS (Latvija)

	2017 EUR	2016 EUR
Atlīdzība Turētājbankai	(123 588)	(103 754)
Procentu ienākumi par prasībām pret Luminor Bank AS	32 331	12 639
Ārvalstu valūtu pirkšanas un pārdošanas izmaksas	(20 700)	(5 907)
Brokera pakalpojumi	(624)	(4 037)
	(112 581)	(101 059)

Informāciju par termiņnoguldījumiem Luminor Bank AS skat 5. pielikumā.

(c) Citi darījumi (skat. 4. pielikumā)

Ar Līdzekļu pārvaldītāju vienā grupā esošu komercsabiedrību pārvaldītie ieguldījumu fondi: DNB Fund Nordic Equities un Emerging Stars Equity Fund Nordea 1.

15. Plāna aktīvu ieķīlāšana un apgrūtinājumi

Plāna aktīvi nav ieķīlāti vai kā citādi apgrūtināti.

16. Informācija par aktīvu atsavināšanas ierobežojumiem

Uz pārskata perioda beigām plāna finanšu aktīviem nav nozīmīgu ierobežojumu to atsavināšanai.

17. Ieguldītāju plāna darbības rādītāju dinamika

	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
Neto aktīvu vērtība, EUR	103 162 499	87 142 281	75 972 114
Daļu skaits	43 736 215	38 364 234	34 064 145
Vienas daļas vērtība, EUR	2.3587432	2.2714459	2.2302663
Ieguldījumu plāna ienesīgums, % gadā	3.84%	1.85%	2.41%

SIA "Ernst & Young Baltic"
Muitas iela 1A
Rīga, LV-1010
Latvija
Tālr.: +371 6704 3801
Fakss: +371 6704 3802
riga@lv.ey.com
www.ey.com/lv

SIA Ernst & Young Baltic
Muitas iela 1A
Rīga, LV-1010
Latvija
Tel.: +371 6704 3801
Fax: +371 6704 3802
riga@lv.ey.com
www.ey.com/lv

Reģ. Nr. 40003593454
PVN maksātāja Nr. LV40003593454

Reg. No: 40003593454
VAT payer code: LV40003593454

NEATKARĪGU REVIDENTU ZIŅOJUMS

Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu ieguldījumu plāna
„Luminor (D) Aktīvais ieguldījuma plāns” dalībniekiem

Atzinums

Mēs esam veikuši Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu ieguldījumu plāna „Luminor (D) Aktīvais ieguldījuma plāns” (“Sabiedrība”) pievienotajā gada pārskatā ietvertā finanšu pārskata, kas atspoguļots no 9. līdz 36. lappusei, revīziju. Pievienotais finanšu pārskats ietver 2017. gada 31. decembra aktīvu un saistību pārskatu, ienākumu un izdevumu pārskatu, neto aktīvu kustības pārskatu un naudas plūsmas pārskatu par gadu, kas noslēdzās 2017. gada 31. decembrī, kā arī finanšu pārskata pielikumu, kas ietver nozīmīgu grāmatvedības uzskaites principu kopsavilkumu un citu paskaidrojošu informāciju.

Mūsaprāt, pievienotais finanšu pārskats sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu ieguldījumu plāna „Luminor (D) Aktīvais ieguldījuma plāns” finanšu stāvokli 2017. gada 31. decembrī un par tās darbības finanšu rezultātiem un naudas plūsmu gadā, kas noslēdzās 2017. gada 31. decembrī saskaņā ar Eiropas Savienībā apstiprinātajiem Starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem.

Atzinuma pamatojums

Mēs veicām revīziju saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem Starptautiskajiem revīzijas standartiem (SRS). Mūsu pienākumi, kas noteikti šajos standartos, tālāk izklāstīti mūsu ziņojuma sadaļā “Revidenta atbildība par finanšu pārskata revīziju”. Mēs esam neatkarīgi no Sabiedrības saskaņā ar Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes izstrādātā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (SGĒSP kodekss) prasībām un Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likumā iekļautajām neatkarības prasībām, kas ir piemērojamas mūsu veiktajai finanšu pārskata revīzijai Latvijas Republikā. Mēs esam ievērojuši pārējos Revīzijas pakalpojumu likumā un SGĒSP kodeksā noteiktos ētikas principus. Mēs uzskatām, ka mūsu iegūtie revīzijas pierādījumi dod pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam.

Ziņošana par citu informāciju

Cita informācija ietver līdzekļu pārvaldītāja ziņojumu, paziņojumu par līdzekļu pārvaldītāja valdes atbildību un turētājbankas ziņojumu, kas sniegti pievienotajā gada pārskatā no 4. līdz 8. lappusei, bet tā neietver finanšu pārskatu un mūsu revidentu ziņojumu par to. Vadība ir atbildīga par citu informāciju.

Mūsu atzinums par finanšu pārskatu neattiecas uz šo citu informāciju, un mēs nesniedzam par to nekāda veida apliecinājumu, izņemot to kā norādīts mūsu ziņojuma sadaļā “Citas ziņošanas prasības saskaņā ar Latvijas Republikas tiesību aktu prasībām”.

Saistībā ar finanšu pārskata revīziju mūsu pienākums ir iepazīties ar citu informāciju un, to darot, izvērtēt, vai šī cita informācija būtiski neatšķiras no finanšu pārskata vai no mūsu revīzijas gaitā iegūtajām zināšanām un vai tā nesatur cita veida būtiskas neatbilstības.

Ja, pamatojoties uz veikto darbu un ņemot vērā revīzijas laikā gūtās zināšanas un izpratni par Sabiedrību un tās darbības vidi, mēs secinām, ka citā informācijā ir būtiskas neatbilstības, mūsu pienākums ir par to ziņot. Mūsu uzmanības lokā šajā ziņā nav nonākuši nekādi apstākļi, par kuriem būtu jāziņo.

Citas ziņošanas prasības saskaņā ar Latvijas Republikas tiesību aktu prasībām

Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likumā noteiktas vēl citas ziņošanas prasības attiecībā uz līdzekļu pārvaldītāja ziņojumu. Šīs papildu prasības nav ietvertas SRS.

Mūsu pienākums ir izvērtēt, vai līdzekļu pārvaldītāja ziņojums ir sagatavots saskaņā ar Latvijas Republikas Finanšu un kapitāla tirgus komisijas noteikumu Nr.120 “Valsts fondēto pensiju shēmas ieguldījumu plānu gada pārskata sagatavošanas normatīvie noteikumi” prasībām.

Pamatojoties vienīgi uz mūsu revīzijas ietvaros veiktajām procedūrām, mūsaprāt:

- līdzekļu pārvaldītāja ziņojumā par finanšu gadu, par kuru ir sagatavots finanšu pārskats, sniegtā informācija atbilst finanšu pārskatam, un
- līdzekļu pārvaldītāja ziņojums ir sagatavots saskaņā ar Latvijas Republikas Finanšu un kapitāla tirgus komisijas noteikumu Nr.120 "Valsts fondēto pensiju shēmas ieguldījumu plānu gada pārskata sagatavošanas normatīvie noteikumi" prasībām.

Vadības un personu, kurām uzticēta Sabiedrības pārvalde, atbildība par finanšu pārskatu

Vadība ir atbildīga par finanšu pārskata, kas sniedz patiesu un skaidru priekšstatu, sagatavošanu saskaņā ar Eiropas Savienībā apstiprinātajiem Starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem un par tādu iekšējo kontroli, kādu vadība uzskata par nepieciešamu, lai būtu iespējams sagatavot finanšu pārskatu, kas nesatur ne krāpšanas, ne kļūdu izraisītas būtiskas neatbilstības.

Sagatavojot finanšu pārskatu, vadības pienākums ir izvērtēt Sabiedrības spēju turpināt darbību, pēc nepieciešamības sniegtot informāciju par apstākļiem, kas saistīti ar Sabiedrības spēju turpināt darbību un darbības turpināšanas principa piemērošanu, ja vien vadība neplāno likvidēt Sabiedrību vai pārtraukt tās darbību, vai arī tai nav citas reālas alternatīvas kā Sabiedrības likvidēšana vai darbības pārtraukšana.

Personas, kurām uzticēta Sabiedrības pārvalde, ir atbildīgas par Sabiedrības finanšu pārskata sagatavošanas pārraudzību.

Revidenta atbildība par finanšu pārskata revīziju

Mūsu mērķis ir iegūt pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskats kopumā nesatur kļūdu vai krāpšanas izraisītas būtiskas neatbilstības, un sniegt revidentu ziņojumu, kurā izteikts atzinums. Pietiekama pārliecība ir augsta līmeņa pārliecība, bet tā negarantē, ka revīzijā, kas veikta saskaņā ar SRS, vienmēr tiks atklāta būtiska neatbilstība, ja tāda pastāv. Neatbilstības var rasties krāpšanas vai kļūdu rezultātā, un tās ir uzskatāmas par būtiskām, ja var pamatoti uzskatīt, ka tās katra atsevišķi vai visas kopā varētu ietekmēt saimnieciskos lēmumus, ko lietotāji pieņem, pamatojoties uz šo finanšu pārskatu.

Veicot revīziju saskaņā ar SRS, mēs visā revīzijas gaitā izdarām profesionālus spriedumus un ievērojam profesionālo skepsi. Mēs arī:

- identificējam un izvērtējam riskus, ka finanšu pārskatā varētu būt krāpšanas vai kļūdu dēļ radušās būtiskas neatbilstības, izstrādājam un veicam revīzijas procedūras šo risku mazināšanai, kā arī iegūstam revīzijas pierādījumus, kas sniedz pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam. Risks, ka netiks atklātas būtiskas krāpšanas radītas neatbilstības, ir augstāks nekā kļūdu izraisītu neatbilstību risks, jo krāpšana var ietvert slepenas norunas, dokumentu viltošanu, ar nodomu neuzrādītu informāciju, maldinošas informācijas sniegšanu vai iekšējās kontroles pārkāpumus;
- iegūstam izpratni par iekšējo kontroli, kas ir būtiska revīzijas veikšanai, lai izstrādātu konkrētajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, nevis lai sniegtu atzinumu par Sabiedrības iekšējās kontroles efektivitāti;
- izvērtējam pielietoto grāmatvedības uzskaites politiku piemērotību un grāmatvedības aplēšu un attiecīgās vadības uzrādītās informācijas pamatotību;
- izdarām secinājumu par vadības piemērotā darbības turpināšanas principa atbilstību un, pamatojoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, par to, vai pastāv būtiska nenoteiktība attiecībā uz notikumiem vai apstākļiem, kas var radīt nozīmīgas šaubas par Sabiedrības spēju turpināt darbību. Ja mēs secinām, ka būtiska nenoteiktība pastāv, revidentu ziņojumā tiek vērsta uzmanība uz finanšu pārskatā sniegto informāciju par šiem apstākļiem. Ja šāda informācijas finanšu pārskatā nav sniegta, mēs sniedzam modificētu atzinumu. Mūsu secinājumi ir pamatoti ar revīzijas pierādījumiem, kas iegūti līdz revidentu ziņojuma datumam. Tomēr nākotnes notikumu vai apstākļu ietekmē Sabiedrība savu darbību var pārtraukt;
- izvērtējam vispārējo finanšu pārskata izklāstu, struktūru un saturu, tajā skaitā pielikumā atklāto informāciju un to, vai finanšu pārskats patiesi atspoguļo tā pamatā esošos darījumus un notikumus.

Personām, kurām uzticēta Sabiedrības pārvalde, mēs cita starpā sniedzam informāciju par plānoto revīzijas apjomu un laiku, kā arī par svarīgiem revīzijas novērojumiem, tajā skaitā par būtiskiem iekšējās kontroles trūkumiem, kurus mēs identificējam revīzijas laikā.

SIA „ERNST & YOUNG BALTIC”
Licence Nr. 17

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Iveta Vimba', is written over the printed name.

Iveta Vimba
Valdes locekle
LR zvērināta revidente
Sertifikāts Nr. 153

Rīgā, 2018. gada 28. februāris